

120 129154

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน
ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

นางทิพย์พรรัตน์ แสงพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

.....
.....
.....
.....
.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางทิพย์พรรัตน์ แสงพันธ์ แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาพร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนากุมิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....ปี.....

5 ต.ค. 2563

ชื่อเรื่อง : การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ผู้วิจัย : นางทิพย์พรรัตน์ แสงพันธ์

ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

ปีการศึกษา : 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่าง จำนวน 356 คน โดยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบเพศ ใช้สถิติ t - test เปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ใช้สถิติ One - Way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ (3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจะรู้จักวางแผนการใช้จ่าย การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง อยู่เสมอ ควรใช้วิจารณญาณแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผล ควรมีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทนและประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ควรหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มทักษะให้ตัวเอง และนำหลักคำสอนของพุทธศาสนามาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิต, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, จังหวัดยโสธร

Title : Lifestyle According to The Sufficiency Economy Philosophy of People in Khueang Kham Sub - District Mueang District, Yasothon Province

Author : Mrs. Thipharat Saengphan

Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University

Advisor : Associate Professor Dr. Saovalak Kosonkittumporn
Associate Professor Dr. Sanya Kanaphum

Year : 2020

ABSTRACT

The objectives of this research were to study level of lifestyle according to the sufficiency economy philosophy of people in Khueang Kham Sub - district Mueang District, Yasothon Province. To compare of level of lifestyle according to the sufficiency economy philosophy and other suggesting. The study was conducted using 356 people, Sampling technique with Taro Yamane method. The statistics used percentage, mean, frequency, standard deviation (S.D.) and compared personal factor of gender using statistic t - test and compared factors of age, education level, career, Income, and status using statistic One - Way ANOVA.

The results of research were as follow : (1) The overall of lifestyle according to the sufficiency economy philosophy at a high level. (2) To compare of lifestyle according to the sufficiency economy philosophy classify by gender, education level were difference and significantly at .05 level. but, age, career, Income, and status were not difference. (3) The study also suggested : Should know the spending plan Keeping your health healthy. Should use judgment to solve problems by reasoning, should be diligent, honest, patient and economical, not extravagant. Should find more knowledge to increase his skills and strictly apply the Buddhist teachings.

Keywords : Lifestyle, Sufficiency Economy, Yasothon Province

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจนเสร็จสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ประชาชนในตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

คุณค่าอันพึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัย ขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชา พระคุณบิดา - มารดา ผู้ให้ชีวิต สติปัญญา ให้ความเข้มแข็งทั้งกาย และใจก่อเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวข้ามอุปสรรคทั้งปวง จนสามารถบรรลุถึงความสำเร็จได้ทุกประการ

นางทิพย์รัตน์ แสงพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	18
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้	36
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม	38
2.5 บริบททั่วไป	41
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
3.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง	55
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	56
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	58

หัวเรื่อง	หน้า
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	59
บทที่ 4 ผลการวิจัย	60
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย	60
4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย	61
4.3 ผลการวิจัย	53
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
5.1 สรุป	82
5.2 อภิปรายผล	84
5.3 ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	94
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	95
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย	104
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย	107
ภาคผนวก ง ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์	110
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	114
ประวัติผู้วิจัย	115

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	จำนวนประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเชียง 43
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 55
4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 61
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน 64
4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านความพอประมาณ 65
4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีเหตุผล 66
4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 67
4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขความรู้ 68
4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขคุณธรรม 69
4.8	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ 71
4.9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน 72
4.10	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านความพอประมาณ 73

ตารางที่	หน้า
4.11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านเงื่อนไขความรู้	74
4.12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	75
4.13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอายุ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	76
4.14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	77
4.15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามรายได้ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	78
4.16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	79
4.17 ข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	80
ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย	105
ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย	108

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	10
2.2	กรอบแนวคิดการวิจัย	53

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, น. 6) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะเดือดร้อน ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากสังคมไทยจะให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จนทำให้คนทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการบางคนถึงกับสละจรรยาบรรณในวิชาชีพนำความรู้ความสามารถของตนไปแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนที่จะเกิดกับคนอื่นในสังคมขอเพียงให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดก็พอทุกคนต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เงินตราโดยไม่จำกัดรูปแบบ เช่น การฉ้อโกงรวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวง การดำเนินกิจกรรมนอกกฎหมาย (อาเรียชีเอเมืองพาน, 2551)

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 เพื่อให้ประชาชนรอดพ้น สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้ โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแสดงให้เห็นถึงความพอเพียงความพอดีในความเป็นอยู่และการใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง ซึ่งหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2550, 254 - 258) ตามกรอบแนวคิดและทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ส.ศ.ช) ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวนำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศโดยยึดหลักการความพอเพียงจำเป็นจะต้องใช้ความรอบรู้ ทั้งความรู้ในหลักวิชาและความรู้ในตัวตนที่สะสมจากประสบการณ์ชีวิตจริงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีความรอบคอบในการนำความรู้เหล่านี้มาพิจารณาให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างรอบด้านและนำไปใช้ในการวางแผน

และดำเนินการพัฒนาอย่างระมัดระวัง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของวิถีชีวิตสังคมไทย เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างศีลธรรมทางจิตใจของคนในชาติในทุกภาคส่วนและทุกระดับโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ และนักธุรกิจเอกชนให้มีสำนึกใน คุณธรรม มีจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร คือ ความอดทนขยันหมั่นเพียร มีสติปัญญาความรอบรู้และความรอบคอบ อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

เศรษฐกิจพอเพียง เริ่มเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยที่ผู้พูดแต่ละคนจะตีความเอาเอง ทำให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงอาจจะแตกต่างกันมาก ซึ่งคนในสังคมส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียง ที่จริงหมายถึงอะไรทำให้ตีความเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันออกไปตามความเข้าใจของแต่ละคนแต่ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าจะสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร หรือเข้าใจว่าพอเพียง คือ เกษตรกรรมหรือเป็นเรื่องของคนจนหรือเกษตรกรเพียงอย่างเดียว (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2549, น. 15) ได้กล่าวถึง พระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สำคัญตอนหนึ่งว่า “ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมันเกินไปแต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควรบางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนักอย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัยจริงอาจจะล้าสมัยคนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง เลย์รูส์ก็ว่า ไม่หรุหระ แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้บัญญัติหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ใน หมวด 16 การปฏิรูปประเทศการปฏิรูปประเทศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 257 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ 1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ 2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกัน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ 3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัญชานำทางในการพัฒนาประเทศ สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ประชาชนในหมู่บ้านประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรและค้าขาย อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป จากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่ พบว่า ประชาชนยังประสบปัญหาหนี้สินทั้งในและนอกระบบ รวมถึงปัญหาอบายมุขและยาเสพติด ปัญหาด้านสุขภาพจากการใช้ปุ๋ยเคมีเร่งการเจริญเติบโตของข้าวและพืชชนิดอื่น ๆ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาตอฟาง ซึ่งส่งผลทำให้นำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ ขาดหลักการในการดำรงชีวิตส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนน้อยลงและเสื่อมถอยวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ผู้ที่เข้าวัดทำบุญเป็นประจำส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุประชาชนต้องดิ้นรนในการทำมาหากินขาดความสามัคคี ซึ่งจะทำให้ชุมชนอ่อนแอในอนาคต (องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเชิงค้ำ, 2563) ประกอบกับกระแสวัฒนธรรมและนวัตกรรมของความเจริญได้แพร่เข้าสู่อย่างไร้พรมแดน สิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนอยู่ในกระแสบริโภคนิยมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุเป็นหลัก จนทำให้ขาดความตระหนักในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม (คมกฤษ ใจคาป็น, 2544, น. 1) การดำรงชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยทักษะในการดำเนินชีวิตอันเป็นความสามารถในการเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมนำมาควบคุมและจัดการกับสถานการณ์รอบตัวอย่างรู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะแก้ได้ต้องเริ่มต้นที่คนในชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลเชิงค้ำอำเภอมือง จังหวัดยโสธร เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปเป็นแนวทางในการดำรงชีพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.2 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพ

1.4.2.2 ตัวแปรตาม คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แนวคิดของสำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 46 - 53) ได้แก่

1) หลักความพอประมาณ

2) หลักความมีเหตุผล

3) การมีภูมิคุ้มกัน

4) หลักความรู้

5) หลักความมีคุณธรรม

1.4.2.3 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลเชิงค้ำ จำนวน 3,161 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลเชิงค้ำ จำนวน 356 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร (Yamane, 1973, p. 727) ใช้การสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Random Sampling) และผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

1.4.2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 - 31 มกราคม 2563

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง ความพอเพียงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและมีคุณธรรมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง วิธีการประพฤติและการปฏิบัติตนต่อการดำเนินชีวิตของการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ซึ่งสอดคล้องกันหรือแตกต่างกันได้จากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตหรือเพื่อให้เกิดแนวทางในการดำเนินชีวิต มุ่งสู่ความสำเร็จของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 5 ด้าน

1. ด้านความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป รู้จักประมาณ ในการแสวงหารายได้ รู้จักการประหยัดอดออม มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะตน รู้จักประมาณ ในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ ดูแลเลี้ยงดูบุตร สามี ภรรยาและญาติมิตร มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจอยู่เสมอ หาเลี้ยงชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร พิจารณาในการเลือกคบเพื่อนให้ความสำคัญ ในพื้นฐานของหลักปัจจัยสี่ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ รู้จักเพียงพอในการรับ

2. ด้านความมีเหตุผล หมายถึง การพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกเรื่อง รู้จักหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถยอมรับสภาพปัญหาได้ มีความกตัญญูกตเวที และหิริโอตตัปปะ รู้จักการข่มใจ และควบคุมจิตใจของตน รู้จักหลักธรรม เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หนักแน่น ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำความดีแล้วไม่หวังผลตอบแทน ไม่หวั่นไหวที่ถ้อยคำในการทำหน้าที่ของตน มีความสุขซึ่งเกิดจากข้างในจิตใจ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรงและจริงใจ เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความอดทน อดกลั้น เชื่อมมั่นในการทำความดี รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยความรอบคอบรอบรู้ และมีคุณธรรม

3. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม กับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ศึกษาธรรมะและเข้าวัดฟังธรรม รักเพื่อนร่วมงานและเคารพในสิทธิของประชาชนในการทำกิจการใด ๆ ทำด้วยความยุติธรรม มีสัจจะ พูดจริง ทำจริง มีความประณีตประณีต ยึดหยุ่นให้กับคนในครอบครัว ไม่เครียดเมื่อทำงานไม่สำเร็จ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไตร่ตรองรอบคอบ ปลูกฝังแนวคิดเรื่องความขยันอดทนอดออมให้กับคนในครอบครัว มีความพึงพอใจในงานที่ทำและทำอย่างมีสติ พยายามหลีกเลี่ยงการดื่มน้ำเมา พยายามหลีกเลี่ยงการเที่ยวกลางคืน พยายามหลีกเลี่ยงการเล่นการพนัน พยายามหลีกเลี่ยงการคบคนไม่ดี และออกกำลังกายเป็นกิจวัตร

4. ด้านเงื่อนไขความรู้ หมายถึง การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

1.6.2 ทำให้ทราบความแตกต่างการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

1.6.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะที่แท้จริงเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

1.6.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนด นโยบายเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม
5. บริบททั่วไป
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.1 ที่มาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะ พอดี มีเหตุผล และความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองอย่างต่อเนื่องยาวนานดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์อีกทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัติตั้งตั้งแต่ปี 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517 (สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เชียงใหม่, 2549, น. 9) ได้กล่าวถึงความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ในเวลานี้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2517 (สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เชียงใหม่, 2549, น. 10) ได้กล่าวถึงความตอนหนึ่งว่า “...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งทันสมัยใหม่แต่เราอยู่พอกินและขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พอกินอยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกินอยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอดแต่ว่ามีความพอกินอยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพอกินอยู่พอกินนี้ได้เราก็คงจะยอดยิ่งยวดได้...”

พระบรมราโชวาทนี้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีความสอดคล้องกับสถานะของประเทศและของประชาชน อาจทำให้เกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการพอกินพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงค่อยสร้างเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นเน้นพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ต่อไป

2.1.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 1 - 3) ได้กล่าวว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในรัชกาล โดยทรงยึดประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยเป็นเป้าหมาย การดำเนินการในทุกโครงการเป็นไปโดยประชาชนเป็นผู้ได้ประโยชน์แท้จริงตลอดเวลาจะเห็นได้ชัดถึงพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามนั้น เป็นนโยบายที่สั้นที่สุดในโลก คือ มีแค่เพียงประโยคเดียวแต่การดำเนินการตามนโยบายนั้นกลับยาวนานต่อเนื่องและจริงจังที่สุดในโลกอีกเช่นกัน

2.1.2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกัน ดังนี้

3.1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2) การมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

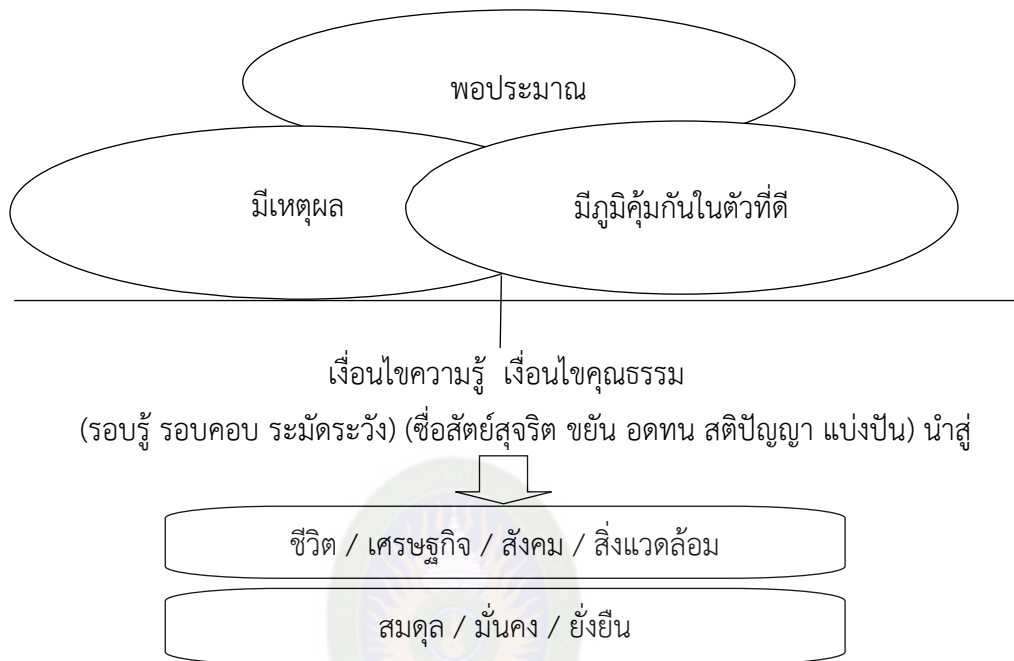
4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 3) ได้สามารถสรุปกรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2541 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550, น. 12-13) กล่าวความตอนหนึ่งว่า “...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึง การมีพอสำหรับใช้เท่านั้นแต่มีความหมาย พอมี พอกิน พอมี พอกิน ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...” และ “...พอเพียงนี้ ก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หุรหาก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...” “...Self - Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตัวเอง...” และ “...คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อยถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียงหมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550, น. 39) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย มีความหมายที่ชัดเจนไม่ยากแก่การรับรู้และนำไปปฏิบัติ ดังความตอนหนึ่งว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิตรากฐานของความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้อง รองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำ”

1. ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการ นำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนพากเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ไข่มุ่งหวังแต่จะท่วมเท สร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียง อย่างเดียว เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอจะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้ รู้จักประมาณ ทำมาหากินได้ให้พอมือพอกิน ไม่เดือดร้อน ไม่สุรุ่ยสุร่าย รู้จักประมาณความพอดี โดยเรารู้ความต้องการของเรากับความสามารถ ที่จะสนองความต้องการนั้น เป็นเศรษฐกิจบูรณาการที่เชื่อมโยงชีวิตจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างมีดุลยภาพ

2.1.4 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมพร พลรัักษ์, เฉลิม วงศ์ไพโร และเมธี ธรรมรังสี (2549, น. 70) ได้กล่าวถึง หลักการ ของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

1. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทำสิ่งใดให้เหมาะกับฐานะ ของตนเอง ถ้าทำการเกษตรเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน เมื่อเหลือจากบริโภค จึงคิดเพื่อค้าขายก็จะทำเป็นกำไรของตนเอง การดำเนินการแบบนี้เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการหาเครื่อง อุปโภค บริโภคของตัวเอง และเพิ่มรายได้ให้ตนเองอย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีความมั่นคงในการประกอบ อาชีพ

2. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ใส่ใจความสำเร็จต่อการรวมกลุ่มชาวบ้านให้ชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ให้ครอบคลุมทั้งการผลิต การตลาด และสวัสดิการต่าง ๆ ในชุมชน เศรษฐกิจในชุมชน มีเครือข่ายกว้างขวางขึ้น ประชากรในชุมชน นำไปสู่ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ

3. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรม ความเมตตาความเอื้ออาทร ความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนที่ร่วมแรงร่วมใจกันประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเรียนรู้ให้ความเชี่ยวชาญ และพัฒนาเทคโนโลยีต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1.5 การพึ่งตนเองของเศรษฐกิจพอเพียง

ปนัดดา วงศ์นภาพิไล (2543, น. 15) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ จึงหมายถึง ความหมายของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด นั่นก็คือ การหันกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545, น. 28) ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนโดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด พัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ภูมิปัญญาสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าอย่างยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง และสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องรู้เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

สมพร เทพสิทธา (2549, น. 3) ได้นำเอา พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา มีข้อความ ดังนี้

1. “เศรษฐกิจแบบค้าขาย ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า Trad Economy ไม่ใช่แบบพอเพียงซึ่งฝรั่งเศสเรียกว่า Self - Sufficient Economy ถ้าเราทำแบบที่ไทยทำไทยได้คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน” และ “ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงให้กับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมดแม้จะไม่ถึงครึ่งอาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อน เพราะเดือดร้อนแต่ถ้าทำเตี้ยวันนี้ ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้” และ “การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ให้มีพอกินกับตนเอง”

ประมวล วรรษี (2550, น. 5 - 7) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงในอย่างน้อย

7 ประการ คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทิ้งกัน
 2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก
 3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหารได้ทั้งสิ่งแวดล้อมและได้ทั้งเงิน
 4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจนหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
 5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
 6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้นเศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากพื้นฐานทางวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง เช่น เศรษฐกิจของจังหวัดตราด ขณะนี้ไม่กระทบกระเทือนจากพองสบู่แตก ไม่มีคนตกงาน เพราะอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่ออาชีพการทำสวนผลไม้ทำการประมง และการท่องเที่ยว
 7. มีความมั่นคง พอเพียง ไม่ใช่ขู่วาบวาบ เตี้ยวจน เตี้ยวรายแบบกระทันหัน เตี้ยวตกงาน ไม่มีกินไม่มีใช้ ถ้าเป็นแบบนี้ประชาชนทุกข์ทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เร็วเกิน จึงสุขภาพจิตเสีย เครียด เพี้ยน รุนแรง ฆ่าตัวตาย ตีดยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจึงทำให้สุขภาพจิตดี
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2550, น. 19) กล่าวถึง การพึ่งตัวเองของเศรษฐกิจพอเพียงต้องหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักการพึ่งตัวเอง 5 ประการ คือ
1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพัฒนาคน ความว่า “...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบาย หรือวิธีการอันแยบคายในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”
 2. ด้านสังคม สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2550, น. 19) กล่าวว่า แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ชุมชนที่เข้มแข็งเป็นอิสระดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า “...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน

ไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่และให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2550, น. 15) กล่าวถึง การใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้ง การเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดหลักของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า “...ถ้ารักษาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมนี้กว่าอยู่ได้อีกหลายร้อยปี ถึงเวลานั้นลูกหลานของเราก็อาจหาวิธี แก้ปัญหาต่อไป เป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา แต่เราก็ทำได้ ได้รักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้พอสมควร...”

4. ด้านเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2550, น. 15) กล่าวว่า จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่ ทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับ ความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญา ของเราเองดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า “...การเสริมสร้างสิ่งที่ชาวบ้านชนบทขาดแคลนและต้องการ คือ ความรู้ในด้านเกษตรกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เหมาะสม...” และ “...การใช้เทคโนโลยี อย่างใหญ่โตเต็มรูปหรือเต็มขนาดในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมจะมีปัญหา...”

5. ด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2550, น. 16) แต่เดิมมุ่งที่จะเพิ่มรายได้และไม่มีการมุ่งการลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้ ต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้และสามารถ อยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น” ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายาม ที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้ามีความสุข พอมี พอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือ ให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...” และ “...หากพวกเราร่วมมือ ร่วมใจกันทำสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ประเทศชาติของเราก็สามารถรอดพ้นจากวิกฤติได้...”

อภิชัย พันธเสน (2550, น. 11) ให้ความเห็นว่า “การทำความเข้าใจกับพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มิควรจะนำเฉพาะเนื้อความของพระราชดำรัสมาพิจารณาเท่านั้น แต่จำเป็นจะต้องเข้าใจบริบททางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจในขณะที่มีพระราชกระแสรับสั่งด้วย พระราชกระแสรับสั่งจะสะท้อนความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อสถานการณ์ในบ้านเมืองและพสกนิกร ชาวไทย ความสำคัญของพระบรมราโชวาทนี้อยู่ที่พระองค์ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัว ทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น อาจจะทำให้เกิดปัญหาได้จึงทรงเน้นการ พอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมแล้วจึงสร้าง ความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้นแทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนา ประเทศควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานก่อนทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมี พอกินก่อน”

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และมีคุณธรรม ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.1.6 ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, น. 58) เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้เพื่อที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงต่อไปได้ทำให้มองเห็นบทบาทและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เน้นการใช้ศักยภาพของคน เสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดเพื่อให้ชีวิตของตนเองของครอบครัวและชุมชนอยู่รอด

2. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักการพึ่งตนเองในทางพุทธศาสนา เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วก็ทำให้จิตใจสงบ เข้มแข็ง ไม่วิตกกังวล

3. เกิดความร่วมมือร่วมใจ สัมครสมานสามัคคีภายในชุมชนเดียวกัน

4. แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกินแล้วก็จะทำให้ลดปัญหาลดความยากจนเป็นความจำเป็นที่คนสังคมทุกระดับจะต้องทำความเข้าใจของความหมายเพื่อสร้างและให้ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ

4.1 พอเพียง คือ การบริโภคและผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ และเหตุผลไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ

4.2 สมดุล การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีความสมดุลระหว่าง โลกาภิวัตน์ (Globalization) กับอภีวัตน์ท้องถิ่น (Localization) มีความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจกับการเงิน และภาคคนกับสังคม มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโครงสร้างการผลิตที่สมดุลมีการผลิตหลากหลาย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4.3 ยั่งยืน คือความพอเพียงอย่างต่อเนื่องในทุกด้านโดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภูมิคุ้มกันที่ดีระบบเศรษฐกิจกับสังคมมีความยืดหยุ่นที่สามารถก้าวทันและพร้อมรับต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลก การบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถป้องกันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

4.4 คุณภาพ โดยการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจทางสายกลางได้ คนต้องมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ คือ พื้นฐานจิตใจ มีความสำนึกในคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต มีไมตรี มีความเมตตาหวังดีให้กันและกัน หลักการดำเนินชีวิต มีความอดทนมีความเพียร ให้สติปัญญาคิดรอบคอบก่อนทำให้มีวินัย

มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต มีสุขภาพดี และมีศักยภาพ ทักษะ และความรอบรู้ที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพและหารายได้อย่างมั่นคงและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

2.1.7 การปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2549, น. 21 - 23) ในการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวควรยึดหลักการปฏิบัติ ดังนี้

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง”
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ”
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหาได้ด้วยความเห็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น”
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางใช้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องอาศัยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่มีความหมายชัดเจนว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเองเพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นผู้ที่ก้าวหน้า มีความสุขพอกินแบบขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือ ให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง”
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้น ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายแผ่นดิน ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้กองงามสมบูรณ์ขึ้น”
6. การดำเนินชีวิตตามหลักพึ่งพาตนเองเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพึ่งพาตนเองได้อยู่ร่วมกันตามแนวทางสายกลาง ไม่ละโมภ ไม่ผูกขาด ไม่เบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน คือ ไม่ให้เสื่อมโทรมเสียหาย ไม่เกิดมลพิษ ชุมพร พลรักษ์, เฉลิม วงศ์ไพโร และเมธี ธรรมรังสี (2549, น. 73) จึงต้องมีหลักการดำเนินชีวิต ดังนี้

6.1 ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

6.2 ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกันและสร้างเครือข่าย ชุมชนให้แข็งแรง

6.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อม อย่างฉลาด โดยยึดหลักของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ให้เสื่อมโทรม เสียหาย และไม่เกิดมลพิษ

6.4 ด้านเทคโนโลยี เทคโนโลยีสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะต้อง รู้จักเลือกใช้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมและให้ความสำคัญกับการ พัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของเราเอง

6.5 ด้านเศรษฐกิจ ต้องให้ความสำคัญกับการลดรายจ่ายเพื่อให้พออยู่ พอกิน พอใช้อยู่ได้ด้วยตัวเองก่อนแล้วจึงคิดหาทางที่จะเพิ่มรายได้ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างมีเหตุผล

สมพร เทพสิทธา (2549, น. 27 - 28) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นปรัชญาที่เกี่ยวข้องทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ ไม่ใช่ทฤษฎีทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. ให้สามารถพึ่งตนเองได้
2. ให้พ้นจากความยากจน
3. ให้พอมีพอกินและมีสัมมาอาชีพ
4. ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย
5. ให้ยึดถือทางสายกลาง รู้รักพอ พอดีและพอใจ

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ จึงต้องเริ่มจากตัวเองโดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ หลักปฏิบัติของการพึ่งพาตนเอง

1. ต้องเริ่มต้นด้วยการประหยัดลดรายจ่ายสิ่งที่ฟุ่มเฟือย สิ่งที่เป็นน้อยหรือไม่ดีงาม การคั่นหารายจ่ายที่ควรลดลงจัดทำบัญชีรับจ่ายของตนเอง ก็จะทำให้รายจ่ายที่มากเกินไป ควรจะลดลงได้อีกเท่าไร เพื่อให้พออยู่ พอกิน

2. ต้องขยันและอดทนในการทำงานที่สุจริตเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงาน ให้มีรายได้มากขึ้น

3. ยึดมั่นการทำงานที่ถูกต้องและสุจริต ไม่มีความคิดและการกระทำที่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

4. มีจิตใจเอื้ออาทร และประณีประนอมให้อยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดประโยชน์ของส่วนรวม มุ่งสร้างคน สร้างชุมชน และสร้างชาติ

5. เลือกบริโภคอย่างฉลาดมีเหตุผล ไม่ให้หลงกลต่อการโฆษณาชวนเชื่อ ที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย

6. เลือกใช้และพัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้านก่อนหากจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็เลือกใช้เท่าที่จำเป็นด้วยเหตุผล ตลอดจนระมัดระวังให้เกิดผลเสียและปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงต้องเริ่มต้นที่ตัวเองและครอบครัว ทุกคนต้องมีความคิดและการปฏิบัติที่มุ่งตั้งตัวให้มีความพอเพียงกับตนเอง อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน และไม่มีผู้ใดเดือดร้อนจากการกระทำของตน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 46 - 53) กล่าวว่า การอยู่อย่างพอเพียงตามการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ โดยมีหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ความพอประมาณ คือ ความพอดี ๆ ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป ไม่เติบโตเกินไป ไม่ซ้ำเกินไป และไม่โดดเด่นเกินไป
2. ความมีเหตุผล คือ ทุกอย่างต้องมีที่มาที่ไปอธิบายได้ การส่งเสริมกันไปในทางที่ดีสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม คือ ความเป็นเหตุเป็นผลเพราะสิ่งนี้ทำให้เกิดทุกสิ่ง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นตามเหตุผลปัจจัย
3. ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี จะต้องปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดความเสียหายที่ไม่ควร จะเป็น เช่น เกิดความเสียหายเพราะมีความโลภมากเกินไป
4. ความรอบรู้ ต้องมีความรอบคอบ มีการใช้ความรู้ใช้วิทยาการ ด้วยความระมัดระวัง มีการจัดองค์ความรู้ที่ดี ดำเนินการอย่างรอบคอบ ครบถ้วนรอบด้าน ครบทุกมิติ
5. คุณธรรมความดี เป็นพื้นฐานของความมั่นคง ซึ่งประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ สุจริต มานะ และพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 17) “ให้พอเพียงนี้ หมายความว่า มีกินอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หุรหาก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็ความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหุรหาก็ได้แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่นต้องให้พอประมาณ ตามอัตภาพ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง”

แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย (2550, น. 128) กล่าวถึง การดำเนินชีวิตตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่า ประกอบด้วย ความพอประมาณ หมายถึง การใช้หลักการเดินทางสายกลาง (มัชฌิมา) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง พอมีพอกิน พอมีพอใช้ ทำอะไรพอประมาณ ไม่น้อยเกินไป หรือมากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตรวจสอบศักยภาพของตนก่อนแล้วค่อยพัฒนาข้อสำคัญอย่าทำเกินความพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง จะตัดสินใจทำอะไรต้องเป็นไป อย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบอย่าตื่นเต้นทำไปเพราะต้องการตามกระแสและภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีตลอดเวลาเตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ และไกล และตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม

อภิชัย พันธเสน (2550, น. 53) กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและได้อธิบายความหมายอย่างชัดเจนไว้ในปี 2541 ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน การดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2551, น. 17) ให้ความหมายว่า ความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง หากขาดองค์ประกอบใด ก็ไม่เป็นความพอเพียงที่สมบูรณ์

1. ความพอประมาณ (Moderation) มีสองนัย คือ ความพอดีไม่สุดโต่ง และการยืนได้บนขาของตนเอง (Self - Reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองเป็นสิ่งที่ทำให้เราทำอะไรเต็มตามศักยภาพไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการยืนได้โดยลำแข้งของตนเอง

2. ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีความพอประมาณในมิติต่าง ๆ จะต้องมีการพิจารณาถึงระยะยาวต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้องเป็นการมองระยะยาว ตลอดจนถึงถึงผลกระทบของการกระทำและความเสี่ยงจะทำให้มีความพอประมาณ ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต ความสำคัญของการมีเหตุผลอาจพิจารณาจากพระราชดำรัส “ทุกคนจำเป็นต้องหมั่น ใช้ปัญญาพิจารณาการกระทำของตนให้รอบคอบอยู่เสมอ ระวังการทุกอย่างด้วยเหตุผล ด้วยความมีสติ และด้วยความรู้ตัว เพื่อเอาชนะความชั่วร้ายทั้งมวลให้ได้ โดยตลอดและสามารถก้าว ไปถึงความสำเร็จที่แท้จริง ทั้งในการทำงานและการครองชีวิต” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13 กรกฎาคม 2516

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร (Self - Immunity) พลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การกระทำที่เรียกได้ว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์ และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการมีภูมิคุ้มกัน จะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงถึงจะมีเหตุการณ์ที่แย่มากที่สุดก็รับมือได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 27) ได้ให้ความหมายของการอยู่อย่างพอเพียง คำว่า อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุมาลี สิงห์เกิด (2553, น. 4) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติตนด้วยความพอเพียงอย่างมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ มีความประหยัด อดออม รู้จักคุณค่าของเงิน ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่ตามกระแสของวัตถุนิยม สามารถทำกิจการใด ๆ ได้สำเร็จตามเป้าประสงค์ โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น

สุวัฒน์ อัสวไชยชาญ (2555, น. 345 - 346) กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2541 ทรงมีพระราชดำรัส เพื่อขยายความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า “คือ คำว่า พอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอ ดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศ มีความคิด - อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ - มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภ อย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจมีมากอาจมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง”

รุ่งนภา นักร้อง (2556, น. 24) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ คือ รู้จักประมาณตน มีความพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป ความมีเหตุผล คือ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจและมีภูมิคุ้มกัน คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้และไกล โดยใช้ความรู้รอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรม จริยธรรม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และมีคุณธรรม ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.2.1 ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2551, น. 11) “ทั้งหมดที่พูดอย่างนี้ ก็คือ เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ย้าแล้วย้าอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า SUFFICIENCY ECONOMY ใครต่อใครก็ต่อว่า ว่าไม่มี SUFFICIENCY ECONOMY แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ หมายความว่า ประหยัดแต่ไม่ซีซีเหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง”

สุเมธ ตันติเวชกุล (2551, น. 6) ได้สรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานต่อปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางที่เน้นการบูรณาการในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและความเป็นไทย เนื้อแท้ของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คือ ความพอประมาณ ที่ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีปัญญา มีเหตุผล ซึ่งทำให้ไม่ขาดสติ มีความรอบรู้ รอบคอบ และรู้จักสามัคคี ซึ่งเกิดจาก ความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อกัน อันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551, น. 4) ได้ประมวลและกลั่นกรอง พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 และได้ัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ มีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจาก

การเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

ปราณี เข็มวงษ์ (2553, น. 13 - 14) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งตนเองให้มากที่สุด มีความพอประมาณ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทอดทิ้งกัน รักและเอื้ออาทรต่อกัน มีเหตุผลในการคิด การตัดสินใจ ทำทุกอย่างเท่าที่สามารถทำได้ ไม่ทำเกินกำลังความสามารถ หรือโลกมากสามารถเตรียมตัวให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง มั่นคงตั้งอยู่บนฐานวัฒนธรรมพอเพียง และสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการพัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และยั่งยืน มีจิตสำนึกต่อตนเอง และสังคมโดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

มณีนีรัตน์ กรณ์ทอง (2554, น. 13) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยและทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

รุ่งนภา นิกกล้า (2556, น. 22) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนด้วยการพึ่งตนเอง และมีจิตสำนึก ประกอบด้วย คุณธรรมตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม มุ่งไปสู่การอยู่ดีมีสุขของคนไทยทั้งปวง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง ความพอเพียงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และมีคุณธรรม ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.2.2 ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 7 - 9) “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551, น. 4 - 8) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีแผนที่จะดำเนินการสอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ใน 3 ส่วน คือ 1) สอดแทรกไว้ในสาระการเรียนรู้ 2) สอดแทรกไว้ในกิจกรรม และ 3) สอดแทรกไว้ในการบริหารจัดการ โดยขณะนี้ได้เชื่อมโยงสาระของหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับองค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยมีจุดเน้นและความยากง่ายแตกต่างกันไปตามลำดับในแต่ละระดับ ดังนี้

วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) เน้นให้นักเรียนใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเองและรู้จักช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์รายรับ - รายจ่ายของตนเอง สอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งของตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ฝึกให้นักเรียนรู้จักประยุกต์หลักความพอเพียงในโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้ตัว โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งในด้านวัตถุ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, ภูมิปัญญา, วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) เน้นให้นักเรียนรู้จักประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่าง ๆ

ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้ตัว เห็นคุณค่าของการใช้หลักของการพอเพียง ในการพัฒนาชุมชนและสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแต่ละคน จนนำไปสู่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) จะเน้นการสอนเพื่อเตรียมให้นักเรียนเป็นคนที่สามารถทำ ประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้ โดยเน้นเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศและการพัฒนา ประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศหรือการศึกษา สถานการณ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไร เป็นต้น

มณีรัตน์ กรณ์ทอง (2554, น. 53) กล่าวว่า ปัจจุบันสถาบันการศึกษาได้จัดการศึกษา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการปลูกฝังให้นักเรียนและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียงเห็นคุณค่า ของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ความเป็นไทย การจัดการเรียนรู้ มีการสอดแทรกเนื้อหา สาระของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียนและมีการประยุกต์หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน

2.2.3 หลักการและแนวทางการอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อุดมพร อมรธรรม (2549, น. 26 - 28) ได้กล่าวถึง การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจ พอเพียง หรืออาจเรียกว่า เศรษฐกิจสมดุล เพราะเป็นการนำชีวิตกลับสู่สมดุลของสังคม เศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความพอเพียง 7 ประการ ดังนี้

1. ครอบครัวพอเพียง ทุกครอบครัวมีความพอเพียงเข้าใจสภาพ สถานภาพของตนเอง ตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ประชาชนจะมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันสร้าง เครือข่ายทางอาชีพ
2. จิตใจพอเพียง รักและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักใจเขาใจเรา
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง รู้จักการใช้ธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ใช้อย่างถูกวิธีเกิดประโยชน์ สูงสุดสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง เป็นการรวมกลุ่มกันภายใต้เงื่อนไขที่ทุกคนให้การยอมรับ ร่วมแก้ปัญหา เช่น ปัญหาที่ทำกิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมและอื่น ๆ
5. ปัญญาพอเพียง สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนยอมรับความรู้ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง ใช้ชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานวิถีชีวิตแบบไทย พึ่งพาอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร อาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชนเอื้อต่อ การดำรงชีพ และการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวนพืชผัก, สวนผลไม้, ปศุสัตว์ และอื่น ๆ

7. มีความมั่นคงพอเพียง เมื่อทุกอย่างพอเพียงเกิดความสมดุลด้านรายจ่าย - รายรับ ระดับความต้องการ สอดคล้องกับสภาพปัญหาของครอบครัว ก็จะเกิดความเป็นปกติ มั่นคงและยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 19) ได้ให้ความหมาย ความพอเพียงแต่ละด้าน ดังนี้

1. ความพอเพียงด้านวัตถุ หมายถึง การดำเนินชีวิตโดยรู้จักการใช้จ่ายเงินของตนเอง สร้างประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้นใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมกับอัตภาพของเราศักยภาพของเรารายได้ของเราและเหมาะสมกับสถานการณ์ความจำเป็น รวมทั้งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น มีการออมเงิน และรู้จักใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า

2. ความพอเพียงด้านสังคม หมายถึง การดำเนินชีวิตที่มุ่งให้เกิดความสุขสงบ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความรู้ มีความเสียสละ มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกัน มีคุณธรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน

3. ความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินชีวิตโดยรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างฉลาด รอบคอบ รู้จักเลือกใช้สิ่งของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งฟื้นฟูดูแลแหล่งเสื่อมโทรม หรือสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้กลับสู่สภาวะสมดุล และเกิดความยั่งยืน

4. ความพอเพียงด้านวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตโดยเห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย รู้จักประวัติศาสตร์และความเป็นมาของตนเองของครอบครัว ของสังคมไทย และของประเทศ รู้ที่มาที่ไป เหตุของการมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักแยกแยะ และเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ เหตุผลของการมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักแยกแยะ และเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เจามาสู่ตนเห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์สืบทอดต่อกันมา เพื่อให้มีจุดยืนในชีวิตมีความแข็งแกร่งในความเป็นไทย เข้าใจในความเป็นสากลและสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 35) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีหลักพิจารณาอยู่ด้วยกัน 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัตมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียง (Sufficiency) จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและสามารถพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

อภิชัย พันธเสน (2550, น. 57 - 58) ได้กล่าวว่า หลักแนวคิดของการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจ และการกระทำนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตน ในทุกระดับจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

สุเมธ ตันติเวชกุล (2551, น. 4 - 5) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงริเริ่มและทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจสืบเนื่องมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นพระเยาว์ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การพัฒนาประเทศไทยให้มีความก้าวหน้าและจะนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรใด ๆ ก็ได้ ดังนี้

ประการที่ 1 ให้ใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทางอย่าใช้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องนำทางอย่าทำตามกระแสต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางว่าประเทศไทยต้องการจะพัฒนาไปทางไหนไม่จำเป็นต้องตามกระแสโลก รักษาสติปัญญาให้มั่นคง

ประการที่ 2 ทำอะไรพอประมาณ การพอประมาณ คือ ตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อนว่ามีจุดแข็งตรงไหนฐานของตนเองอยู่ตรงไหน การจะพัฒนาอะไรต้องดูจากศักยภาพแต่ละเรื่องว่าอยู่ที่ไหน เรามีขีดความสามารถควบคุมได้หรือไม่ และยึดเส้นทางสายกลาง ความพอดี สมดุล

ประการที่ 3 ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันตลอดเวลา เพราะไม่รู้พรุ่งนี้จะมีอะไรเกิดขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยากมีปัจจัยความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีวิสัยทัศน์แล้วเดินไปสู่จุดนั้น การทำอะไรต้องมีภูมิคุ้มกันอีกนัยหนึ่งก็คือ การบริหารความเสี่ยงนั่นเอง

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลสรารุช (2552, น. 17 - 33) ได้อธิบายหลักแนวคิดสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และไม่สุดโต่งพอเหมาะ พอดีต่อความจำเป็น พอควรกับอัตภาพ และไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว ทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่นและส่วนรวมอย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

4. เงื่อนไขความรู้ คือ ฝึกตนให้มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้านและมีวิธีการจัดการกับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในทุกมิติ

5. เงื่อนไขคุณธรรม คือ ต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องเหมาะสม ในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และควรประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านวัตถุ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมอย่างเป็นองค์รวม คือ ไม่แยกส่วนแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน อย่างเป็นเหตุเป็นผล

จิราภรณ์ สุภิสงห์ (2553, น. 15 - 16) ได้สรุป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่ามีหลักพิจารณา อยู่ด้วยกัน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควร จะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 เหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

3.4 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบ ด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ

3.5 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

4. แนวทางปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และสามารถพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

5. การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลายรวมทั้ง เพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่ การยอมรับและการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน โดยมีขอบเขตการดำเนินงาน 4 ด้าน ควบคู่กันไป คือ เชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาวិชาการและศึกษาวิจัยสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

6. การปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ยึดถือการประกอบอาชีพ ด้วยความถูกต้อง ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ของการแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพ แบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ใฝ่หาความรู้ให้เกิดรายได้เพิ่มพูนขึ้น และสร้างตนเองให้มั่นคงจนถึง ขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไป สร้างความดี ให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษา และเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ใฝ่หองงามสมบูรณ์ขึ้น รู้จักใช้อย่าง พอประมาณ การจะทำอะไรต้องดูศักยภาพของตัวเอง การบริโภคอย่างพอเพียง

ฉัตรชัย วรรณทอง (2554, น. 14) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บนทางสายกลาง กรอบแนวคิดที่รู้จักทั่วไป คือ “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” มุ่งองค์ประกอบ คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนเงื่อนไขความรอบรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

สรุปได้ว่า หลักการและแนวคิดในการอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักการ 3 ประการ ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรอบรู้ และความมีคุณธรรม โดยมีความยึดโยงให้ตระหนักรู้ ด้วยสติปัญญาในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ เบียดเบียน มีความพอดี พอเหมาะ พอควร สมดุล สอดคล้องเชื่อมโยงสัมพันธ์ อย่างเป็นเหตุเป็นผล กับองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านวัตถุ, ด้านสังคม, สิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม สร้างค่านิยมที่ดีงาม และรู้จักความเป็นไทย

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิต โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. หลักความพอประมาณ

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความพอประมาณ ไว้ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551, น. 151 - 152) กล่าวถึง ความพอประมาณว่า คือ การทำอะไรที่พอเหมาะพอควร สมดุลกับอัตรภาพ ศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม พอประมาณ ของแต่ละคนในแต่ละช่วงเวลาก็ต่างกัน อย่างเช่น บางคนในบางวันทานข้าวจานเดียวอิม แต่บางวัน

ก็ไม่อึดต้องสองงานถึงจะอึดแล้วแต่เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงขณะเวลานั้น ๆ ความพอประมาณ สามารถพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน พอเหมาะกับความชอบ ศักยภาพและความสามารถของแต่ละคนได้หรือไม่ และปัจจัยภายนอก คือ พอประมาณกับภูมิสังคม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ในแต่ละขณะหรือไม่

ปราณี เข็มวงษ์ (2553, น. 16) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึงความไม่โลภ ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น รู้จักประมาณในการบริโภคการใช้จ่าย รู้จักความพอดีในการพูด การปฏิบัติ การพักผ่อน การออกกำลังกาย และการสนุกสนาน ร่าเริงพอเหมาะกับความจำเป็นไม่สุดโต่ง

สุมาลี สิงห์เกิด (2553, น. 16) สรุปความหมาย ของความพอประมาณ หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ โดยดูปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน พอประมาณกับความชอบของคุณศักยภาพของคุณและทรัพยากรที่มีอยู่ของคุณ ปัจจัยภายนอก คือ ความพอประมาณกับภูมิสังคม สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ในแต่ละขณะในหลักสัปปุริสธรรม 7 สอนไว้ว่า จะสร้างความพอดีให้เกิดขึ้นได้จะต้องรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ความพอประมาณจึงครอบคลุมความพอเหมาะพอควรกับทุก ๆ เรื่อง

รุ่งนภา นักร้อง (2556, น. 32) สรุปความหมายของความพอประมาณ หมายถึงความพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ทั้งทางด้านการผลิต การบริโภค การใช้จ่าย การศึกษาเล่าเรียน และการกระทำใด ๆ ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น การรู้จักกำลัง และขอบเขตความสามารถของตน รวมถึงมีความพอดีทางด้านจิตใจ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป รู้จักประมาณในการแสวงหารายได้ รู้จักการประหยัดอดออม ความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะตน รู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ ดูแลเลี้ยงดูบุตร สามี ภรรยา และญาติมิตร มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจอยู่เสมอ หาเลี้ยงชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร พิจารณาในการเลือกคบเพื่อนให้ความสำคัญในพื้นฐานของหลักปัจจัยสี่ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ รู้จักเพียงพอในการรับ

2. หลักความมีเหตุผล

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความมีเหตุผล ไว้ดังนี้

สุภาคย์ อินทองคง (2549, น. 15) ได้กล่าวถึง ความมีเหตุผล หมายถึง การคิด การพูด และการกระทำบนฐานของความรู้ที่มาและที่ไปของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร มีเหตุผลปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิดจะหลุดออกจากเหตุผลนั้นได้ โดยอาศัยช่องทางใดและจะใช้วิธีใด การรู้เหตุผลที่ว่านี้ จะช่วยให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้สำเร็จมากขึ้น

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550, น. 12) ได้กล่าวถึง ความมีเหตุผล ว่าเป็นลักษณะของความไม่ประมาท รอบรู้ และมีสติ รู้สาเหตุ รู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ รู้จักการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล มีความจำเป็น ไม่ใช่สิ่งของเกินฐานะตลอดจนใช้ของอย่างคุ้มค่าประหยัด

ปราณี เข้มวงษ์ (2553, น. 18) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การแสดงออกถึงการตัดสินใจที่มีเหตุผลตามหลักวิชาการ กฎเกณฑ์สังคม ทั้งประเพณี วัฒนธรรม หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม และหลักความจำเป็นในการดำเนินชีวิตเมื่อพิจารณาจากเหตุที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบัน และอนาคตด้วยความรอบคอบ

สุมาลี สิงห์เกิด (2553, น. 16) ได้กล่าวถึง ความมีเหตุผล ว่าหมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลถูกต้องตามความเป็นจริงและหลักวิชา โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกเรื่อง รู้จักหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถยอมรับสภาพปัญหาได้มีความกตัญญู กตเวที และหิริโอตตัปปะ รู้จักการข่มใจ และควบคุมจิตใจของตน รู้จักหลักธรรม เรื่อง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หนักแน่น ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำความดีแล้วไม่หวังผลตอบแทน ไม่หวั่นไหวท้อถอย ในการทำหน้าที่ของตน มีความสุขซึ่งเกิดจากข้างในจิตใจ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรงและจริงใจ เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความอดทน อดกลั้น เชื่อมั่นในการทำความดี รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยความรอบคอบ รอบรู้และมีคุณธรรม

3. การมีภูมิคุ้มกัน

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง การมีภูมิคุ้มกัน ไว้ดังนี้

อภิชัย พันธเสน (2550, น. 30) ได้กล่าวว่า การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การทำให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ในลักษณะไม่เสี่ยงมากจนเกินไปทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้ หรือหากได้รับผลกระทบ ก็จะสามารถฟื้นตัวได้ในเวลารวดเร็วพอสมควร โดยที่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ได้นั้นจำเป็นจะต้องมาจากการพึ่งตัวเองเป็นส่วนใหญ่

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีภูมิคุ้มกันนั้น หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม กับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ศึกษาธรรมะและเข้าวัดฟังธรรม รักเพื่อนร่วมงานและเคารพในสิทธิของประชาชนในการทำกิจการใด ๆ ทำด้วยความยุติธรรม มีสัจจะ พูดจริง ทำจริง มีความประนีประนอม ยืดหยุ่นให้กับคนในครอบครัว ไม่เครียดเมื่อทำงานไม่สำเร็จปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไตร่ตรอง รอบคอบ ปลูกฝังแนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้กับคนในครอบครัว มีความพึงพอใจในงานที่ทำ และทำอย่างมีสติ พยายามหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา พยายามหลีกเลี่ยงการเที่ยวกลางคืน พยายามหลีกเลี่ยงการเล่นการพนัน พยายามหลีกเลี่ยงการคบคนไม่ดีและออกกำลังกายเป็นกิจวัตร

4. หลักความรู้

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง ความรู้ ความเข้าใจ ไว้ดังนี้

ดมพร อมรธรรม (2537, น. 10) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า “พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวาง คำว่า พอ ก็คือ เพียงพอ เพียงนี้ก็พอทำอะไรก็พอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียงทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ความพอเพียง ในความคิด ก็คือ แสดงความคิดเห็นของตัวเอง แปะปล่อยให้คนอื่นพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูดกับเราอันไหนพอเพียง อันไหนเข้าเรื่องถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกัน ก็เป็นการทะเลาะกัน ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล

ศรีศักร วัลลิโภดม (2543, น. 4) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมสามารถควบคุมทั้งปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม หากเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้เต็มพื้นที่ของประเทศไทยจะสามารถฟื้นฟูสังคมและธรรมชาติไปพร้อมกันและมีความเห็นว่า เศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีความไม่พอเพียง จึงทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งไปกระทบกับการดำรงชีวิตของชาวบ้าน จนทำให้เกิดความขัดแย้งและเกิดการต่อสู้และความรุนแรงตามมา

ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ (2546, น. 31 - 45) “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ถวัลย์ มาศจรัส (2550, น. 38 - 39) ได้กล่าวไว้ว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้านความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สุเมธ ตันติเวชกุล (2551, น. 24) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self - Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้”

สมพจน์ วรรณนุช (2551, น. 15) กล่าวถึง หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเริ่มต้นจากภายในและเกิดจากปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจภายในครัวเรือนชุมชนภายในประเทศเป็นหลักและให้วิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างรากฐานมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองให้ความสำคัญกับการผลิตและการบริโภคภายใน ชุมชนภายในประเทศลดขั้นตอนการตลาดและการเงินทำให้วางแผนการผลิตได้พอเหมาะใช้หลักพอประมาณไม่ทำให้มีการผลิตมากเกินไปจนเหลือใช้เป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบการจัดการอย่างมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันโดยการพัฒนาเริ่มจากภายในให้มีความเข้มแข็งไม่พึ่งพาจากภายนอกการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพเกิดจากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เศรษฐกิจ

พอเพียงเป็นการดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกินสามารถเลี้ยงดูตัวเอง โดยให้มีความเหมาะสมเพียงพอกับความต้องการของตนเองได้สามารถควบคุมได้นอกจากนั้น ยังต้องสร้างจิตสำนึกให้มีคุณธรรม ให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญค่านึงสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความรู้เน้นการลงทุนที่จะพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนมากขึ้นเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า หลักความรู้ หมายถึง การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

5. หลักความมีคุณธรรม

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความมีคุณธรรม ไว้ดังนี้

พินิจ รัตนกุล (2515, น. 1) กล่าวว่า คุณธรรมโดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง คุณสมบัติที่มีค่าพิเศษ ผู้มีคุณธรรมถือว่าเป็นคนดี

กิริติ บุญเจือ (2519, น. 82) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติดีอย่างใดอย่างหนึ่งตรงกันข้ามกับกิเลส ซึ่งได้แก่ ความเคยชินในการประพฤติผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2524, น. 10) อธิบายว่า คุณธรรม หมายถึง ความงาม ความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่าเป็นการทำความดี หรือเป็นพฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ความความเสียสละ ความมีน้ำใจงาม ความเกรงใจความยุติธรรม ความรักเด็ก และรักเพื่อนมนุษย์ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ (2525, น. 12) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นคุณสมบัติของบุคคลซึ่งทำให้ผู้มีความรู้จักแสวงหาความงามความดี และทำให้เขาบรรลุถึงจุดหมายอันดีเลิศ ทั้งในด้านความประพฤติทั่วไป หรือขอบเขตจำกัดแห่งความประพฤติที่ดี

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ) (2529, น. 90) ซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์ ที่สังคมไทยและสังคมโลกให้ความเคารพ เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในพระธรรมวินัยอย่างยิ่ง ได้อธิบายคำว่า คุณธรรม ว่าหมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดี เป็นที่ตั้ง หรือเป็นประโยชน์แก่สันติภาพ หรือสันติสุข คุณธรรมเป็นส่วนที่ต้องอบรมโดยเฉพาะ หรือให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมกับที่ต้องการ

ประภาศรี สีหอำไพ (2531, น. 21) กล่าวว่า คุณธรรม คือ หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชมยกย่อง ในขณะที่กระทำ ความชั่ว ย่อมนำความเจ็บปวดมาให้การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ติงามความเข้าใจในเรื่องการกระทำดีมีคุณธรรมเป็นเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์, ไม่เบียดเบียน, ไม่ลักขโมย

และไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น สภาพการณ์ของการกระทำความดี คือ ความเหมาะสมความควรต่อ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยหลักธรรมจริยาที่สามารถจำแนก ความถูกผิด สามารถสั่งสอนอบรมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้องมีสติสัมปชัญญะ รับผิดชอบชั่วดีตามทำนองคลองธรรม มีจิตใจ ลักษณะนิสัย หรือความตั้งใจที่ดีงาม

ลัดดา เสนาวงษ์ (2532, น. 59) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม คือ ความดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคน และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น ความยุติธรรม, ความซื่อสัตย์, ความมีเหตุผล, ความรับผิดชอบ, ความเสียสละ และความเมตตากรุณา เป็นต้น นอกจากนี้ปราชญ์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งเป็นนักการศึกษา นักปรัชญา ฯลฯ ที่ได้กล่าวถึงความหมาย ของคุณธรรมแล้ว ในวงการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องของคุณธรรมโดยตรง มีพระภิกษุที่กล่าวแสดงถึง ความหมายของคุณธรรมเอาไว้ เช่น

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538, น. 34) ซึ่งเป็นพระภิกษุอีกรูปหนึ่งที่สังคมทั่วไป ให้ความเคารพยกย่อง และยอมรับในความรู้ความสามารถ ได้อธิบายความหมายของคุณธรรมไว้ อย่างย่อ ๆ ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณงาม ความดีสภาพที่เกื้อกูล

บุญมี แทนแก้ว (2539, น. 45) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี เป็นสภาวะ จิตใจที่มั่นคง ซึ่งแสดงตัวออกมาในรูปการกระทำที่จงใจ และอยู่ในทางสายกลาง ความรู้กับคุณธรรม แยกกันไม่ออกแต่ไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, น. 253) อธิบายว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ซึ่งมีสอดคล้องกับคำกล่าวของ มานิต มานิตเจริญ (2519, น. 218) ที่ได้อธิบายว่า คุณธรรม หมายถึง ความงาม ความดี หรือธรรมแห่งความดี

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2554, น. 123) กล่าวว่า คุณธรรมที่แท้จริง หมายถึง การกระทำ อันถูกต้อง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา คุณธรรมทางปรัชญาต้องอาศัยปัญญา และความเข้าใจในหลักแห่งคุณธรรมนั้น คุณธรรมทางสังคม คือ การกระทำอันถูกต้องที่มาจากพื้นฐาน อย่างอื่น เช่น ขนบธรรมเนียม, นิสัย, ประเพณี, ความรู้สึกในทางดี, ความโอบอ้อมอารี, ความดีตาม สัญชาตญาณ, ทำถูกเพราะคนอื่นทำ และทำเพราะเป็นประเพณี อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดทางคุณธรรม ของเพลโตนั้น ได้แบ่งคุณธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) คุณธรรมของสังคม คือ คุณธรรมบางส่วน ที่เรานำไปใช้ในวิถีทางสังคม เช่น ความยุติธรรม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรัก ความเคารพบูชา การมีวาจาสัตย์ ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ ความซื่อสัตย์ ฯลฯ และ 2) คุณธรรมของปัจเจกชน คือ สิ่ง ที่เรานำมาใช้กับตนเอง เช่น ความกล้าหาญ, การควบคุมตนเอง, การเคารพตนเอง, ความรู้จักประมาณ และการมีวัฒนธรรม ฯลฯ

สรุปได้ว่า “ความมีคุณธรรม” หมายถึง การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความต้องการตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของประชาชนในตำบลคูลาด อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างพอมีพอกิน ความพอประมาณ อดออม และถนอมคุณค่า ทรัพยากรเป็นการแสดงออกถึงการตัดสินใจที่มีเหตุผลตามในหลักวิชาการกฎเกณฑ์สังคม ทั้งประเพณีวัฒนธรรมและหลักกฎหมายหลักศีลธรรม มีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมด้วยหลักธรรมจรรยา คุณธรรม เป็นที่ตั้ง หรือเป็นประโยชน์แก่สันติภาพหรือสันติสุข

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

2.3.1 ความหมายของความรู้

บุญมี แทนแก้ว (2539, น. 48) ได้ให้ทัศนะของความรู้ ว่าความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลแสวงหาเพื่อเอื้ออำนวยให้ชีวิตเป็นอยู่ได้โดยสะดวกปลอดภัย และมีความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ ความรู้จึงจัดแบ่งออกเป็น 2 ระดับ โดยอาศัยมูลฐานและจุดหมายปลายทางเป็นเครื่องกำหนด คือ

1. ความรู้ธรรมดาที่บุคคลจะพึงรู้ได้ด้วยการเรียน การฟัง การคิด อันเป็นความรู้ระดับต้น ๆ ที่บุคคลส่วนมากสามารถรู้ได้ และเป็นปัจจัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ตามที่ชาวโลกต้องการ ความรู้ระดับนี้ยังจัดเป็นคุณธรรมไม่ได้

2. ความรู้แจ้งชัดที่บุคคลจะรู้ได้ต้องอาศัยการฝึกฝน อบรมใคร่ครวญทบทวน ด้วยเหตุด้วยผลอย่างแท้จริง อันเป็นความรู้ระดับสูง น้อยคนจะรู้ได้ อันเป็นความรู้ที่จัดเป็นคุณธรรมได้ ความรู้จึงเป็นบันไดเพื่อไต่ไปสู่คุณธรรมหรือเป็นทางปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงคุณธรรมได้

กล่าวโดยสรุป ความรู้ จึงหมายถึง ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้างต่าง ๆ และข้อมูลรายละเอียดที่บุคคลเก็บรวบรวมสะสมเอาไว้ รวมทั้งบรรดาข่าวสาร สิ่งที่สำคัญ คือ การที่จะนำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นที่หามาได้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดมนุษย์ได้ค้นพบและสร้างขึ้นมาเป็นเครื่องมือเพื่อประกอบการดำรงชีพและกำหนดวิถีชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าถ้าประชาชนในท้องถิ่นไม่มีความรู้หรือขาดความรู้ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วโอกาสที่จะช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลก็จะเป็นเรื่องยาก

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ของ Good (1959, อ้างถึงใน วัชระ จุลสำลี, 2544, น. 30) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า “ความรู้เป็นข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่บุคคลเก็บรวบรวมสะสมไว้”

Webster (1977, p. 531) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ในทำนองเดียวกันว่า “ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากรายงาน การรับรู้ ข้อเท็จจริง เหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา”

Wikstrom and Normann (1994, p. 62) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ เป็นการรู้เกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง ความจริง โครงสร้าง หรือกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากกรณีศึกษาหรือการค้นแสวงหา หรือเป็นการรู้เกี่ยวกับสิ่งของ สถานที่ และบุคคล โดยเกิดจากการสังเกต การมีประสบการณ์ หรือจากรายงาน การศึกษา ซึ่งการรู้ถึงเนื้อหาสาระของข้อเท็จจริง หรือความจริงเหล่านี้ต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจน และอาศัยระยะเวลา

Bloom, et al. (1956, อ้างถึงใน กษิต์ภักดิ์ บุตรมาลา, 2550, น. 11 - 12) ได้กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการระลึกเรื่องราวเฉพาะหรือทั่วไปออกมาได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ความรู้ที่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจ ประกอบด้วยความสามารถระดับต่าง ๆ จากระดับง่าย ๆ ไปสู่ระดับที่มีความสลับซับซ้อน จำแนกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจำหรือระลึกได้ ซึ่งรวมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยได้รับรู้มา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ
 - 1.1 ความรู้เฉพาะเจาะจง
 - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิถีทางและวิธีดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
 - 1.3 ความรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอดในเนื้อเรื่อง
2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความ การตีความหมาย และการขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ
3. การประยุกต์หรือการนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำหลักการ สาระสำคัญต่าง ๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริง
4. วิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยก สื่อความหมายไปสู่หน่วยย่อย หรือองค์ประกอบสำคัญหรือเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ได้ลำดับขั้นของความคิด ความสัมพันธ์กันซึ่งการวิเคราะห์ เช่นนี้ก็เพื่อมุ่งที่จะให้การสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็น เรื่องราวเดียวกัน จัดเรียงเรียงและรวบรวมเพื่อสร้างแผนหรือโครงสร้างใหม่

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหาวิธีการ สิ่งของ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งอาจจะกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นเองหรือผู้อื่นกำหนด

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม

2.4.1 ความหมายของคุณธรรม

พระมหาอดิศร ธีรสีโล (2540, น. 55) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีสูงสุด ปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงามอยู่ในจิตสำนึกอยู่ในความรู้สึกผิตชอบชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออก สนองความปรารถนา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 (2546, น. 198) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า หมายถึง ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น ๆ ความเกื้อกูล ธรรม หมายถึง ความดี การทำดี ละความชั่ว ทั้งปวง เมื่อนำคำทั้งสองคำมารวมกัน คุณธรรม จึงมีความหมายว่า สภาพคุณงามความดี ความประพฤติที่ดี การทำให้เกิดคุณงามความดี อุปนิสัยอันดีงามซึ่งเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล (ความดีที่อยู่ในตัวบุคคล) การทำดีนั้นจะต้องมุ่งกระทำทั้งกาย วาจา และใจเพื่อให้เกิดสุขแก่ตนเองและผู้ร่วมงาน

สุธรรม ชูสัตย์สกุล (2547, น. 47) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่ดีที่มีอยู่ในจิตใจหรือวิญญาณของมนุษย์ เป็นลักษณะนิสัย เช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรมหรือมิตรภาพ ดังนั้นแล้วคุณสมบัติที่ดีจึงเป็นคุณธรรมก็ต่อเมื่อมันเป็นลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำตลอดชีวิตหรือเป็นลักษณะนิสัยถาวร ไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงวันใดวันหนึ่งก็จะจัดเป็นคุณธรรม คุณธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คุณธรรมด้านพุทธรปัญญา (Intellectual Virtues) หมายถึง ความสามารถในการใช้เหตุผลเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งสากลหรือความสามารถในการคิดค้นหาความจริง ซึ่งเกิดจากการศึกษาเล่าเรียน หรือใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ให้รู้ตามสภาวะความเป็นจริงสามารถแยกแยะได้ ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ซึ่งเป็นคุณธรรมของปัญญาภาคทฤษฎี

2. คุณธรรมด้านศีลธรรม (Moral Virtues) หมายถึง ความสามารถในการเลือกทำความดีซึ่งเกิดจากการฝึกหัดปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นการทำความดีหรือความถูกต้องอยู่เป็นประจำ โดยการประพฤติดี ปฏิบัติชอบเป็นนิจ ซึ่งเป็นผลมาจากนิสัยที่ได้สั่งสมมาทางด้านการทำความดี ความถูกต้องกับความสามารถประพฤติดี ปฏิบัติชอบทั่วไปในชีวิตจริง

2.4.2 ขอบข่ายของคุณธรรม

2.4.2.1 คุณธรรม คือ คุณงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่า เป็นการทำความดี หรือเป็นพฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1) คุณธรรมแบบทาส (Slave Virtue) เป็นลักษณะคุณธรรมที่ยึดถือและปฏิบัติตามแบบอย่างของผู้ที่ทรงไว้ซึ่งคุณงามความดี เช่น ถือตามแบบอย่างที่ดีจากอาวุโส ถือแบบอย่างที่ดีจากผู้บังคับบัญชา ถือแบบอย่างทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

2) คุณธรรมแบบนาย (Master Virtue) เป็นลักษณะคุณธรรมที่ยึดถือปฏิบัติตามมโนธรรมของตนเองที่ตนเห็นว่าถูกต้องและดี โดยให้สอดคล้องกับปทัฏฐานของสังคมและมีลักษณะเป็นสากล เช่น การให้ความยุติธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3) ความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง สังคมใดมีสมาชิกของสังคมที่ไร้คุณธรรมสังคมนั้นจะมีความสับสนวุ่นวายยากแก่การพัฒนา

4) ประเภทของคุณธรรม

แสง จันทรงาม (2525, น. 217) ได้แบ่งประเภทจริยธรรมหรือคุณธรรมไว้ 2 ประเภท คือ

1. ประเภทสร้างความเจริญแก่ตนเอง เช่น ความขยัน ความอดทน การรู้จักพึ่งตนเอง

2. ประเภทสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ เช่น ความรักชาติ ความเห็นแก่ส่วนรวม ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

บุรุษชัย จงกลนี้ (2550, น. 9 - 10) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรม ไว้ว่า “คุณธรรม คือ ความรู้ หรือการกระทำที่ถูกต้อง คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยฉับพลัน หรือโดยบังเอิญ คุณธรรมทุกอย่างต้องเกิดขึ้นจากความรู้ และไม่ใช่ว่าความรู้ทุกชนิดจะเป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ โดยเพลโตได้แบ่งคุณธรรมเป็น 4 ประการ คือ

1. ปัญญา หรือปรีชาญาณ (Wisdom) หมายถึง การเล็งเห็น หรือหยั่งรู้ได้ง่ายและชัดเจนว่า อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรประพฤติ อะไรไม่ควรประพฤติ

2. ความกล้าหาญ (Courage) ได้แก่การกล้าเสี่ยงต่อความยากลำบาก ต่อภัยอันตรายและความตายเพื่ออุดมการณ์ กล้าเสี่ยงต่อการถูกเข้าใจผิด กล้าเสี่ยงต่อการถูกใส่ร้าย และการเยาะเย้ย ด้วยความมั่นใจว่าตนกระทำดีแล้ว ส่วนผลจะเป็นเช่นไรก็สามารถวางเฉยได้

3. การรู้จักประมาณ (Temperance) ได้แก่การรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในขอบเขตและจุดมุ่งหมายในชีวิต รู้จักบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ไม่ก้าวร้าวสิทธิ

และหน้าที่อันชอบธรรมของบุคคลในครอบครัว เพื่อนฝูงมิตรสหาย ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ในเวลาที่เหมาะสม และเหตุการณ์ที่สมควร

4. ความยุติธรรม (Justice) ได้แก่การให้แก่ทุกคนอย่างเหมาะสม เช่น การให้แก่ตนเองบุคคลในครอบครัว เพื่อนฝูงมิตรสหาย ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ในเวลาที่เหมาะสมและเหตุการณ์สมควร

บุรุษชัย จงกลนี้ (2550, น. 9 - 10) กล่าวว่า คุณธรรม ได้แก่ “การเดินสายกลาง เปรียบได้กับมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธเจ้า โดยอริสโตเติลได้จำแนกคุณธรรม ออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. คุณธรรมทางสติปัญญา เป็นคุณธรรมด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติอันเป็นส่วนหนึ่งของวิญญานที่มีเหตุผล หน้าที่ของวิญญาน ก็คือ การรู้ และการค้นหาความจริงให้ปรากฏ

2. คุณธรรมทางศีลธรรม เป็นคุณธรรมที่อยู่ในรูปของคำสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิญญานที่ไม่มีเหตุผล แต่มุ่งไปเพื่อความดีงาม

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันสำหรับปัจเจกชน ทุกคนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นหลักการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองให้ได้ก่อนในเบื้องต้น เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วค่อยขยายฐานออกไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม เนื่องจากการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเรา ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวคนเดียวได้จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลาจะทำให้เราอยู่รอดได้ และเป็นหลักการสำคัญในการกระทำสิ่งใดให้คำนึงถึงศักยภาพของตนเองก่อน อย่าทำอะไรจนเกินศักยภาพของตนเองประกอบกับจะต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น หากประชาชนทุกคน ทุกหมู่เหล่าไม่ว่าจะเป็นคนรวย คนจน เกษตรกร พ่อค้า ข้าราชการ หากน้อมนำไปยึดถือปฏิบัติอย่างถูกต้องและเข้าใจหลักการอย่างลึกซึ้งแล้วก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน และเป็นกรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีค่านิยม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ

อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ และเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถนำมาใช้กับตัวบุคคลที่เป็นประชาชนโดยตรง

2.5 บริบททั่วไป

2.5.1 ประวัติองค์การบริหารส่วนตำบลเชียง

บ้านเชียงคำ แรกเริ่มเดิมทีนั้นเรียกว่า “บ้านเหล่าคา” เรียกอย่างนี้เพราะแต่ก่อนบริเวณที่ราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่มีลักษณะเป็นป่าหญ้าคาขึ้นมากมาย ดังนั้น ราษฎรที่ได้ก่อตั้งชุมชนขึ้นในขณะนั้น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นว่าบ้านเหล่าคา ตามลักษณะของสภาพพื้นที่อยู่ห่างจากบ้านเชียงคำสมัยปัจจุบันไปทางทิศใต้ประมาณ 1 กิโลเมตร ไม่มีหลักฐานบ่งบอกว่าใครเป็นผู้นำชุมชนหรือเป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะนี้ การประกอบอาชีพของราษฎร คือ ทำนา ทำไร่ และมีการเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน เช่น วัว ควาย เนื่องจากสภาพหมู่บ้านในขณะนั้นมีลักษณะเป็นป่า จึงทำให้มีโจรปล้นเอาทรัพย์สินและลักขโมย วัว ควาย ของชาวบ้านไม่เว้นแต่ละวัน ทำให้ราษฎรไม่เป็นอันทำมาหากินจึงได้มีความคิดร่วมกันให้หาที่ตั้งหมู่บ้านใหม่ และได้โยกย้ายถิ่นฐานมาตั้งหมู่บ้านใหม่และได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่เป็นบ้านเชียงคำ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (คำว่า “เชียง” หมายความว่าหลุมหรือโล่งที่อยู่ตามฝั่ง ห้วย หนอง คลอง บึง และมีลักษณะเด่นคือจะอยู่ใต้คำว่า “คำ” หมายถึง แร่ทองคำ ซึ่งราษฎรถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีค่า)

ในการตั้งหมู่บ้านแต่แรกนั้น ได้ตั้งรวมกันเป็นหมู่บ้านเดียว เรียกว่าบ้านเชียงคำ หมู่ที่ 9 ขึ้นกับตำบลตาดทอง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายคำภา ชื่นบาน คนที่สอง นายฮอง ผสมสี (ความจริง คือ นายฮอง ประสมศรี) ไม่ใช่ผสมสี คนที่สาม นายประยงค์ เวชกามา ในขณะที่ นายประยงค์ เวชกามา ดำรงตำแหน่งอยู่นั้นได้แยกออกมาจากตำบลตาดทอง เป็นตำบลเชียงคำ มีนายสวิง แสนวงษ์ เป็นกำนันคนแรก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ ได้ยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2539 ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำได้รับการจัดตั้งอยู่ในชั้นขนาดกลาง สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของอำนาจปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.5.2 สภาพทั่วไป

2.5.2.1 ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งในสิบเจ็ดองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอเมืองยโสธร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองยโสธรตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 23 เป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร

2.5.2.2 เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ มีพื้นที่ทั้งหมด 47 ตารางกิโลเมตร

2.5.2.3 อาณาเขต

- 1) ทิศเหนือ จรดเทศบาลตำบลตาดทอง
- 2) ทิศใต้ จรดอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) ทิศตะวันออก จรดตำบลชุมเงิน
- 4) ทิศตะวันตก จรดตำบลในเมือง

2.5.2.4 ลักษณะภูมิประเทศ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ มีสภาพพื้นที่ราบลุ่มสภาพเป็นดินร่วนปนทราย

2.5.2.5 ลักษณะภูมิอากาศ

- 1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ มีนาคม - เมษายน
- 2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ พฤษภาคม - กันยายน
- 3) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ ตุลาคม - กุมภาพันธ์

2.5.2.6 ประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 8,464 คน แยกเป็นชาย 4,224 คน หญิง 4,240 คน มีจำนวนประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป 3,161 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ, 2562)

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเชียง

ลำดับ	บ้าน	หมู่ที่	ประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป (คน)	ประชากรทั้งหมด (คน)
1	กว้าง	1	321	848
2	คุยสำโรง	2	54	159
3	ปากเป่ง	3	47	182
4	กุดกง	4	213	583
5	เชียงคำ	5	255	921
6	ท่าเยี่ยม	6	396	1,143
7	ดอนแก้ว	7	105	408
8	หนองหอย	8	185	649
9	ศาลาแดง	9	508	914
10	เชียงคำ	10	329	1,150
11	กว้างใหม่	11	128	324
12	กิโหลศูนย์	12	241	280
13	กว้าง	13	120	374
14	กุดกง	14	259	575
รวม			3,161	8,464

2.5.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

2.5.3.1 อาชีพ

ประชาชน ในพื้นที่ตำบลเชียงคำ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยมีอาชีพหลักคือ ทำนา อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป และค้าขายรายย่อย

2.5.3.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1) โรงแรม	จำนวน 3 แห่ง
2) ปั้มน้ำมันและก๊าซ	จำนวน 4 แห่ง
3) โรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน 1 แห่ง
4) โรงสี	จำนวน 24 แห่ง
5) ร้านค้าปลีก	จำนวน 83 แห่ง
6) ร้านซ่อมรถ	จำนวน 9 แห่ง

2.5.3.3 การท่องเที่ยว

วัดพระเจ้าใหญ่วังมัจฉาบ้านกว้าง หมู่ 1 และหาดสวรรค์ลำชี หมู่ 8 ตำบลเชียงคำ

2.5.3.4 สภาพทางสังคม

การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบุญและประเพณี
ตลอดทั้ง 12 เดือน

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 4 แห่ง
2) โรงเรียนระดับประถมศึกษา	จำนวน 6 แห่ง
3) วัด	จำนวน 13 แห่ง
4) สำนักสงฆ์	จำนวน 1 แห่ง

2.5.3.5 สาธารณสุข

1) สถานีอนามัยประจำตำบล	จำนวน 1 แห่ง
2) สถานพยาบาลเอกชน	จำนวน 4 แห่ง
3) ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน 3 แห่ง

2.5.4 การบริหารพื้นฐาน

2.5.4.1 การคมนาคม

มีเส้นทางหลวงหมายเลข 23 ผ่าน จากจังหวัดยโสธร ถึงอุบลราชธานี องค์การบริหาร
ส่วนตำบลเชียงคำตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 7 กิโลเมตร ถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน
ยังเป็นถนนลูกรัง การสัญจรไปมาค่อนข้างลำบาก มีถนน คสล. ภายในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่

2.5.4.2 การโทรคมนาคมการติดต่อสื่อสาร

มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 350 เครื่อง

2.5.4.3 การไฟฟ้า

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ ส่วนใหญ่มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน

2.5.4.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ

1) ลำน้ำ	จำนวน 2 สาย
2) บึง หนองน้ำ และอื่น ๆ	จำนวน 60 แห่ง

2.5.4.5 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1) ฝาย	จำนวน - แห่ง
2) บ่อน้ำตื้น	จำนวน - แห่ง
3) บ่อน้ำบาดาล	จำนวน - แห่ง
4) สระน้ำสาธารณะ	จำนวน - แห่ง

2.5.4.6 การประปา

ตำบลเชียงคำ มีระบบประปาหมู่บ้านครบทั้งจำนวน 14 หมู่บ้าน 100% แต่ประสบปัญหาคือน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้งและน้ำไม่สะอาด

2.5.4.7 มวลชนจัดตั้ง

- 1) ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 350 คน
- 2) กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน 420 คน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุบลรัตน์ ขุนทอง (2539, น. 133) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบหลักสันโดษกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลปรากฏว่าทั้งหลักสันโดษและหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีความคล้ายคลึงกันและมีความแตกต่างกัน ในความแตกต่างกันนั้น ไม่ได้ต่างกันโดยเป็นปฏิปักษ์ต่อกันแต่จะเห็นได้ว่า หลักสันโดษจะมองปัญหาของจิตใจและหลักเศรษฐกิจพอเพียงมองถึงในเรื่องอุปโภค บริโภค การผลิต การเกษตร เพื่อความเป็นอยู่ ที่พอเพียงในครัวเรือนและถ้าเราปฏิบัติได้ทั้งสองหลักนี้แล้วจะทำให้เกิดความสุขทั้งด้านร่างกาย และจิตใจนั่นเอง ดังนั้นในการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงควรที่จะนำเอาหลักธรรมสันโดษ ในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการพึ่งตนเองและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน

ศศิพร ปาณบุตร (2544, น. 234) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ พบว่า 1) ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันมากของผู้ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับไม่ดำเนินตามในทั้งด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานประกอบการ แตกต่างตรงที่ผู้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอมากกว่า มีรายได้ / รายจ่ายรวม จำนวนถือครองที่ดินมากกว่า 2) การได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากจากโทรทัศน์และเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ว่าจะต้องแบ่งที่ดินออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ปลูกข้าว ปลูกสระเลี้ยงปลา ปลูกผลไม้ และเป็นที่อยู่อาศัยพร้อมกับเลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชผักสวนครัวการทำทฤษฎีใหม่จะทำให้ดินมีความ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการดำเนินชีวิต พบว่า การศึกษาขนาดครัวเรือน การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน การได้รับข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ มีความสัมพันธ์หรือมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำนวนหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมเด็จพระจันทร์หาล้า (2544, น. 252) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลปลายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า 1) ประชาชนในชุมชนมีความเห็นว่าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเพียงแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้ ชุมชนมีความเป็นอิสระในการจัดการโครงการจากภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหรือภาครัฐได้นำนโยบายมาเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมโดยชุมชนเป็นผู้คิดผู้ทำเองผลสำเร็จผลงานจึงเกิดจากชุมชน 2) ปัจจัยส่วนบุคคลทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอิสระในการจัดการโครงการเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ อาชีพ รายได้ เพศ และระดับการศึกษา

มีทนา พันทวี (2549, น. 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกันในด้านต่าง ๆ คือ ด้านปรัชญา ด้านโครงสร้าง และด้านกระบวนการ กล่าวคือ พระพุทธศาสนาในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียงต่างมีปรัชญา อันประกอบด้วย หลักการและอุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืนประสานเชื่อมโยงกัน คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความเป็นธรรมสูง คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นธรรม เป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นองค์รวม ไม่มองเรื่องของเศรษฐกิจแบบแยกเป็นส่วน ๆ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา อยู่ที่ความพอดี พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนคนอื่น ยึดหลักความสมดุล คือ ความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติมนุษย์กับมนุษย์และวัตถุกับจิตใจ 1) ด้านโครงสร้าง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ประสานสัมพันธ์กัน กล่าวคือ กรอบแนวคิดของเศรษฐกิจทั้ง 2 ข้างต้น อยู่ที่ความพอดี พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมากและไม่เบียดเบียนคนอื่น เป็นวิถีคิดและวิถีชีวิตที่มีสันโดษธรรมเป็นตัวกำหนดควบคุมให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง 2) ด้านกระบวนการ เศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการที่สัมพันธ์สอดคล้องกันโดยต่างมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนซื้อขาย และการจัดสรรผลผลิตที่พยายามปรับทัศนคติของคนให้เห็นความสำคัญของความสงบสุขด้านจิตใจมากกว่าความสุขที่เกิดมาจากวัตถุเงินตรามุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้ได้ก่อนเป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ไปสู่ความสุขสมบูรณ์ตามอรรถภาพของตนและใช้ชีวิตบำเพ็ญแก่สังคมต่อไป ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวการดำเนินชีวิตในทางสายกลางต้องอาศัยความรู้และสำนึกในคุณธรรม เพื่อสร้างความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งประชาชนในตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ต่อไป

สุภาพรณ กลิ่นนาค (2550, น. 122) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การดำรงชีวิตด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักมัชฌิมาปฏิปทา เป็นที่ประกอบด้วยองค์แห่งการปฏิบัติ 8 ประการ หรือเรียกว่า อัฐังคิกมรรค หลักมัชฌิมาปฏิปทานี้เป็นข้อปฏิบัติที่ถูกต้องตามธรรมชาติพอดีพอเหมาะกับการดำรงชีวิต เพื่อที่จะพัฒนาชีวิตไปสู่ชีวิตที่ประเสริฐ ถูกต้อง ดึงามที่เรียกว่าทางสายกลางเพราะเป็นทางที่ไม่เดินไปสู่ส่วนสุดทางด้าน การดำรงชีวิตอย่างโลก ๆ และไม่สุดโต่งไปในทางกามารมณ์แต่เป็นทางแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ตรงต่อความหลุดพ้นจากทุกข์ และเป็นอิสระต่อสิ่งร้อยรัดทั้งมวล หลักทางสายกลางตามคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาท มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ทางสายกลางทางปรัชญา หรือแนวความคิด เรียกว่า มัชฌิมนธรรม และทางสายกลางทางการปฏิบัติ เรียกว่า หลักมัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมนธรรมนั้นเกี่ยวกับแนวความคิดที่เป็นทางสายกลางในพระพุทธศาสนาที่แฝงอยู่โดยทั่วไปในหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา เช่น หลักไตรลักษณ์ หลักปัจจุสมุปบาท หลักอริยสัจ 4 ส่วนมัชฌิมาปฏิปทานั้นเกี่ยวกับหลักแห่งปฏิบัติ ได้แก่ หลักไตรสิกขา หัวใจสำคัญของหลักปฏิบัติทางสายกลาง คือ ก็นำไปประยุกต์ใช้ได้กับการดำรงชีวิตของชีวิตทุกห้วงและชีวิตบรรพชิตแต่ละแนวการดำเนินชีวิตก็ต้องพิจารณาระดับความเข้มข้นของทางสายกลางที่เหมาะสมกับชีวิตที่เป็นจริง โดยใครก็ตามหากปฏิบัติตามองค์ประกอบของทางสายกลางได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเขาย่อมได้รับอานิสงส์ที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งการดำเนินชีวิตทางโลกและการดำเนินชีวิตทางธรรม

โสภณ บัวจันทร์ (2550, น. 122) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักพุทธเศรษฐศาสตร์ หมายถึง สาระสำคัญของวิชาที่ว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ประเสริฐที่สุดเป็นศาสตร์สายกลาง ประกอบด้วย ความหมาย ลักษณะ ปรัชญา อุดมการณ์ โครงสร้าง กระบวนการและหลักการพุทธเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับการผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนซื้อขายและการจัดสรรผลผลิต 2) หลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายและได้คุณค่าที่สามารถทำตนเองให้เป็นที่พึ่งแก่ตัวเอง ประกอบด้วย ความหมายที่มาและแนวคิดปรัชญา อุดมการณ์ โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ ระบบและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง 3) จากการเปรียบเทียบหลักพุทธเศรษฐศาสตร์กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนซื้อขายและการจัดสรรผลผลิต มีความสอดคล้องกัน โดยที่แท้แล้วเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ พุทธเศรษฐศาสตร์ มีรากเหง้ามาจากพระพุทธศาสนาแต่ที่ไม่เน้นว่าเป็นพระพุทธศาสนา ก็เพราะองค์เป็นองค์ศาสนูปถัมภกจะต้องให้การทำงานบำรุงศาสนาในชาติทุกศาสนา ดังนั้นการใช้คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นคำกลางที่สามารถเข้าใจและยอมรับได้สำหรับศาสนิกชนในทุกศาสนา

ปราโมทย์ มลคล้า และคณะ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของผู้ประกอบการในเขตปกครองท้องที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการ ในเขตปกครองท้องที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัว / ปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3) ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการในเขตปกครองท้องที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ประกอบการ ในเขตปกครองท้องที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 397 คน ที่สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน และแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก 2) ผู้ประกอบการที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนผู้ประกอบการ ที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัว / ปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 31.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จิรวรรณ นาสมวา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนางตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเทียบกับวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพ และรายได้ รวมทั้งข้อเสนอแนะวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในชุมชนบ้านจอมนางที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 276 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .22 ถึง .88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t - test (Independent Variables) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) F - test (Dependent Variables) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ LSD. ผลการวิจัยพบว่า 1) วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย มีดังนี้ ประชาชนในชุมชนบ้านจอมนางควรรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรยึดหลักความมีเหตุ และผลในการทำงานร่วมกับเพื่อน ควรรู้จักกำลังและขอบเขตความสามารถของตน

เมวิกา ขวัญสุวรรณ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สสำรวจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ 2) เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีภูมิคุ้มกัน และด้านความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา

เนตรชนก จ่านองกุล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในตำบลหนองสาหร่าย ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ย / เดือน อยู่ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท กลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและการทำงาน ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านเงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและการทำงาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 3) เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนใน 3,867 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างใช้จำนวน 363 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน รวมประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 363 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test และค่า F - test และทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Sheffe ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 72.45 โดยเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมากที่สุด 2) ประชาชนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประยุกต์หลักความมีเหตุผล มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ โดยประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุก ๆ

ด้านแตกต่างกัน ยกเว้น ประชาชนที่มีเพศ และสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน แต่มีการประยุกต์ใช้ ไม่แตกต่างกัน

อัมราวดี อินใหม่ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ 2) เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกัน และด้านความรู้ และ 2) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ

จรรยาเกียรติ พงศ์กุลศร (2561, น. 149 - 157) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 112 คน และผู้ให้สัมภาษณ์โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการ Likert การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t - test ผลการวิจัย พบว่าการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก คุณภาพชีวิตของผู้ใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังพัฒนาคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มากที่สุด คือ ด้านสุขภาพและจิตใจแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทาง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจครอบครัว ควรมีการพัฒนาทักษะอาชีพที่สร้างรายได้ยั่งยืน ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ว่างเปล่า จัดทำบัญชีระบบรายรับรายจ่ายให้เกิดความพอดี 2) ด้านสุขภาพและจิตใจ ควรมีการประสานหน่วยงานภาครัฐจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสวัสดิการสังคมส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกาย 3) ด้านการเรียนรู้และทักษะอาชีพ ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ประจำหมู่บ้าน รวมกลุ่มอาชีพแบบครบวงจรพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน การพัฒนาอาชีพ การเกษตรทฤษฎีใหม่ 4) ด้านสภาพแวดล้อม ควรใช้พื้นที่ว่างปลูกพืชกินได้และไม่ประดับผสมผสานไม้ยืนต้น เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมส่งเสริมการทำปุ๋ยชีวภาพ รวมทั้งการไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลให้เกิดกลิ่นเหม็น 5) ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ควรรณรงค์ให้เป็นชุมชนปลอดภัย เสพติด และการพนัน จัดสวัสดิการด้านแหล่งเรียนรู้ หรือมุมอ่านหนังสือประจำชุมชนนำเอาหลักพุทธศาสนาเข้ามาปรับใช้ในการดำรงชีวิตด้านจิตใจและสติปัญญา

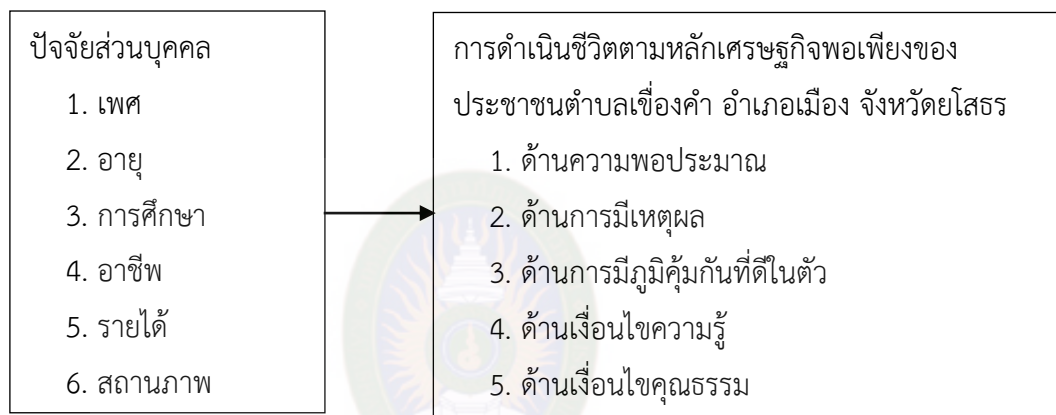
ภาวช พุฒพันธ์ (2563, น. 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลคูลาด อำเภอยะรัง จังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน โดยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบเพศ ใช้สถิติ t – test และการเปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหมู่บ้าน ที่อาศัยอยู่ ใช้สถิติ One - Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อายุ อาชีพ และหมู่บ้าน ที่อาศัยอยู่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ได้แก่ ควรหาความรู้เพิ่มเติม ควรควบคุมการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ควรใช้เวลาว่างในการทำอาชีพเสริม ควรดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรม

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร โดยใช้แนวคิดของสำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, น. 46 - 53) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ซึ่งประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน จำนวน 3,161 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 3,161 คน โดยการทำกรสุ่มตัวอย่างจำนวนประชากรแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เนื่องจากประชากรมีลักษณะเหมือนกัน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตรของ (Yamane, 1973) มีดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad (3 - 1)$$

จากสูตร n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกินได้ไม่เกิน .05

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{3,161}{1 + 3,161(.05)^2}$$

$$n = 355.06$$

$$\approx 356 \text{ คน}$$

ดังนั้น จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน

3.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Random Sampling) และผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	หมู่ที่ / ชื่อหมู่บ้าน	ประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	กว้าง	321	36
2	คุยสำโรง	54	6
3	ปากเป่ง	47	5
4	กุดกง	213	24
5	เขื่องคำ	255	29
6	ท่าเยี่ยม	396	45
7	ดอนแก้ว	105	12
8	หนองหอย	185	21
9	ศาลาแดง	508	57
10	เขื่องคำ	329	37
11	กว้างใหม่	128	14
12	กิโลศุนย์	241	27
13	กว้าง	120	14
14	กุดกง	259	29
	รวม	3,161	356

จากตารางที่ 3.1 เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน ดังกล่าวแล้วจึงใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ด้วยการแจกแบบสอบถามโดยบังเอิญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อสอบถามข้อมูลและวัดลักษณะต่าง ๆ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน มีจำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านการมีเหตุผล 3) ด้าน การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 4) ด้านเงื่อนไขความรู้ 5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ หรือเสนอแนะแนวทางเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนอย่างถูกต้องต่อไป

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า

3.4.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่ทำให้ทราบถึงการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามทั้งแบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด

3.4.3 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พร้อมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไข และเสนอแนะปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

3.4.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.2.1 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้แก่

1) รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี วุฒิการศึกษา ปริญญาคุชฌีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านเชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

2) ดร.สุวิมล สมไชย วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยสาขาศาสตร์โยธธร ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ วุฒิการศึกษา ปริญญาคุชฌีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ตำแหน่งคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและประเมินผล

3.4.2.2 แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง แล้วตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา จำนวน 42 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.89

3.4.2.3 นำเครื่องมือที่ทดลองใช้แล้วนำผลทดสอบแบบสอบถาม ปกษาอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2.4 จัดพิมพ์เครื่องมือเป็นฉบับจริงและนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือถึง ผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 14 หมู่บ้าน ในเขตตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เพื่อมอบแบบสอบถามให้กับประชาชนในแต่ละครัวเรือนตอบแบบสอบถามนั้น เมื่อผู้ใหญ่บ้านได้รับแบบสอบถามคืนจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้านแล้ว ก็ได้ขอความกรุณาให้รวบรวมส่งคืนผู้วิจัย

3.5.2 มีบางหมู่บ้านที่ส่งคืนแบบสอบถามมาไม่ครบ ผู้วิจัยจึงลงไปตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จนได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

3.6.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบคำถามทั้ง 3 ส่วน

3.6.2 นำแบบสอบถามลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

3.6.3 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้มาตราประมาณค่า วัดระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการของลิเคิร์ต (R. Likert) ซึ่งลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ และมีหลักการให้คะแนน ดังนี้

ระดับความสำคัญ	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

3.6.4 กำหนดการแปลความหมายระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ดังนี้ (Best, 1981, pp. 179 - 187)

คะแนนรวมเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนรวมเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับน้อย

คะแนนรวมเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนรวมเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

คะแนนรวมเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึงระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัย การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.7.2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7.3 เปรียบเทียบเพศ ที่แตกต่างกันสถิติที่ใช้ ได้แก่ t - test (Independent Samples)

3.7.4 เปรียบเทียบระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05 กรณีพบความแตกต่างใช้การเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี LSD. (Least Significant Different)

3.7.5 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา และจัดกลุ่ม (Grouping) ที่มีความหมายเดียวกัน ลักษณะเดียวกัน สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และอภิปรายเชิงพรรณนา ความ (Descriptive)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิจัยไว้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย
2. ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย
3. ผลการวิจัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย

สัญลักษณ์ทางสถิติ มีดังต่อไปนี้

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
- N แทน ค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- SS. แทน ผลรวมกำลังสอง
- MS. แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสอง
- df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาแจกแจงแบบ (t - test)
- F แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาแจกแจงแบบ (F - test)
- Sig. แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้วิจัย ได้ทำการวิจัยข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง 213 คน เป็นประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลเชียงคำ อำเภอเมืองจังหวัดยโสธร ซึ่งประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน โดยวิเคราะห์จำแนกกลุ่มประชาชนตามตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ จากการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	172	47.42
1.2 หญิง	184	52.58
รวม	356	100.00
2. อายุ		
2.1 20 - 30 ปี	64	13.15
2.2 31 - 40 ปี	133	36.15
2.3 41 - 50 ปี	92	26.29
2.4 51 ปีขึ้นไป	87	24.41
รวม	356	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา	37	7.51
3.2 ประถมศึกษา	100	37.09
3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	50	13.62
3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	53	24.88
3.5 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	40	9.39
3.6 ปริญญาตรี	34	6.57
3.7 สูงกว่าปริญญาตรี	22	0.94
รวม	356	100.00

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
4.1 เกษตรกร	102	36.63
4.2 ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ	36	5.63
4.3 ธุรกิจส่วนตัว	34	4.69
4.4 รับจ้างทั่วไป	73	23.00
4.5 ค้าขาย	41	7.98
4.6 พนักงานบริษัทเอกชน	70	22.07
รวม	356	100.00
5. รายได้		
5.1 น้อยกว่า 5,000 บาท	126	42.25
5.2 5,001 - 10,000 บาท	123	40.85
5.3 10,001 - 20,000 บาท	69	15.49
5.4 มากกว่า 20,001 บาท	38	1.41
รวม	356	100.00
6. สถานภาพ		
6.1 โสด	75	18.31
6.2 หม้าย / หย่าร้าง	51	7.04
6.3 สมรส	187	70.89
6.4 แยกกันอยู่	43	3.76
รวม	356	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 356 คน ด้านเพศส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 52.58 และชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 47.42

1. ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 36.15 รองลงมา 41 - 50 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 26.29 51 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 24.41 และ 20 - 30 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 13.15

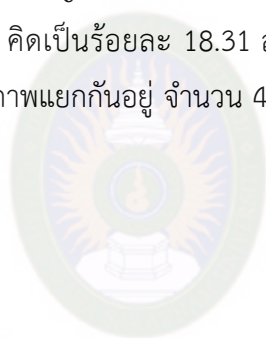
2. ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.09 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 24.88 มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.62 อนุปริญญา หรือเทียบเท่า

จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 9.39 ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.51 ปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 6.57 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 0.94

3. ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 36.63 รองลงมา รับจ้างทั่วไป จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 23 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 22.07 ค้าขาย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 ข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 5.63 และธุรกิจส่วนตัว จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 4.69

4. ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 42.25 รองลงมา มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 40.85 มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 15.49 และรายได้มากกว่า 20,001 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 1.41

5. ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่มีสถานสมรส จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 70.89 รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.31 สถานภาพหม้าย / หย่าร้าง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 7.04 และสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 3.76

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบล
เชื่องคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชื่องคำ
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของประชาชน ตำบลเชื่องคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชน ตำบลเชื่องคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับการดำเนินชีวิต		แปลผล	อันดับที่
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านความพอประมาณ	3.60	0.46	มาก	5
2. ด้านการมีเหตุผล	3.64	0.46	มาก	3
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	3.75	0.49	มาก	2
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	3.63	0.55	มาก	4
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	3.79	0.53	มาก	1
โดยรวม	3.68	0.40	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชื่องคำ
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.53)
ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.49) ด้านการมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.46)
ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.55) ด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.46)
ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ด้านความพอประมาณ

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ด้านความพอประมาณ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีความยินดีและพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน	3.56	0.71	มาก
2. คิดว่าการดำเนินชีวิตไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น	3.84	0.68	มาก
3. มีการวางแผนใช้จ่ายในการซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค	3.36	0.68	ปานกลาง
4. คิดว่ารายได้ที่ได้รับหากใช้จ่ายอย่างประหยัดจะทำให้ชีวิตมีความสุขตามอัตภาพได้	3.70	0.63	มาก
5. คิดว่าค่าครองชีพในปัจจุบันที่สูงขึ้นหากปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ	3.61	0.73	มาก
6. มีแผนการลดรายจ่ายหรือตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็น	3.38	0.73	ปานกลาง
7. มีการจัดทำแปลงผักสวนครัวไว้ในบริเวณบ้านเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว	3.36	0.80	ปานกลาง
8. พยายามพึ่งพาอาศัยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้	4.00	0.72	มาก
โดยรวม	3.60	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ด้านความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ พยายามพึ่งพาอาศัยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.72) คิดว่าการดำเนินชีวิตไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.68) คิดว่ารายได้ที่ได้รับหากใช้จ่ายอย่างประหยัดจะทำให้ชีวิตมีความสุขตามอัตภาพได้ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.63) คิดว่าค่าครองชีพในปัจจุบันที่สูงขึ้นหากปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.73) มีความยินดีและพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.71) มีแผนการลดรายจ่ายหรือตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.73) มีการวางแผนใช้จ่ายในการซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.68) มีการจัดทำแปลงผักสวนครัวไว้ในบริเวณบ้านเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีเหตุผล

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีเหตุผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยการใช้ เหตุผลตามความเป็นจริง	3.69	0.64	มาก
2. การใช้จ่ายในแต่ละครั้งจะพิจารณาถึงความจำเป็น เหมาะสม อย่างละเอียดรอบคอบทุกครั้ง	3.60	0.65	มาก
3. มีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัวไว้เป็นประจำล่วงหน้าทุกเดือน	3.40	0.76	ปานกลาง
4. สมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้จะทำให้ ให้ครอบครัวมีความสุขและมั่นคง	3.59	0.68	มาก
5. พยายามหลีกเลี่ยงการกู้ยืมเพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ	3.78	0.82	มาก
6. เมื่อมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นสามารถตัดลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อใด ๆ	3.39	0.63	ปานกลาง
7. เมื่อเกิดความเครียด วิตกกังวลหรือไม่สบายใจสามารถนำหลักธรรม คำสอนทางศาสนามาพิจารณาแก้ไขอย่างมีเหตุผล	3.43	0.70	ปานกลาง
8. การลด ละ เลิก อบายมุขและสิ่งเสพติดทุกประเภทจะช่วยให้ชีวิต มีความสุขอย่างพอเพียงได้	4.20	0.78	มาก
โดยรวม	3.64	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบล
เชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีเหตุผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.46)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การลด ละ เลิก อบายมุข
และสิ่งเสพติดทุกประเภทจะช่วยให้ชีวิตมีความสุขอย่างพอเพียงได้ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.78) พยายาม
หลีกเลี่ยงการกู้ยืมเพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.82) เมื่อมีปัญหาและอุปสรรค
สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยการใช้เหตุผลตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.64) การใช้จ่าย
ในแต่ละครั้งจะพิจารณาถึงความจำเป็น เหมาะสมอย่างละเอียดรอบคอบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.65)
สมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้จะทำให้ครอบครัวมีความสุขและมั่นคง
($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.68) เมื่อเกิดความเครียด วิตกกังวลหรือไม่สบายใจสามารถนำหลักธรรมคำสอน
ทางศาสนามาพิจารณาแก้ไขอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.70) มีการวางแผนการใช้จ่าย

ของครอบครัวไว้เป็นประจำล่วงหน้าทุกเดือน ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.76) เมื่อมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น สามารถตัดลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถนำพาครอบครัวผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคได้	3.82	0.68	มาก
2. หลีกเลี่ยงการกระทำสิ่งใดที่คิดว่าทำแล้วจะเกิดผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและสมาชิกในชุมชน	3.72	0.75	มาก
3. ครอบครัวดำเนินชีวิตด้วยความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน อดกลั้น ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค	3.79	0.75	มาก
4. แนะนำให้สมาชิกในครอบครัวหลีกเลี่ยงไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และอบายมุข	4.09	0.84	มาก
5. ครอบครัวดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประหยัด อดออมมัธยัสถ์ไม่ฟุ้งเฟ้อ	3.90	0.67	มาก
6. ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริต ต่อสมาชิกในครอบครัวและต่อสมาชิกในชุมชน	3.98	0.68	มาก
7. มีการวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายโดยจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่เป็นประจำ	3.36	0.76	ปานกลาง
8. มีการวางแผนในการหารายได้เพิ่มขึ้นด้วยการประกอบอาชีพเสริม	3.36	0.72	ปานกลาง
โดยรวม	3.75	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ แนะนำให้สมาชิกในครอบครัวหลีกเลี่ยงไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและอบายมุข ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.84) ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริต ต่อสมาชิกในครอบครัวและต่อสมาชิกในชุมชน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.68) ครอบครัวดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประหยัด อดออมมัธยัสถ์ไม่ฟุ้งเฟ้อ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.67) การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถนำพาครอบครัวผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคได้ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.68) ครอบครัวดำเนินชีวิตด้วยความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน อดกลั้น ไม่ย่อท้อต่อปัญหา

และอุปสรรค ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.75) หลีกเลี่ยงการกระทำสิ่งใดที่คิดว่าทำแล้วจะเกิดผลกระทบ ต่อตนเอง ครอบครัวและสมาชิกในชุมชน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.75) มีการวางแผนกำหนดค่าใช้จ่าย โดยจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่เป็นประจำ ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.76) มีการวางแผนในการหารายได้เพิ่มขึ้น ด้วยการประกอบอาชีพเสริม ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขความรู้

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขความรู้	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ศึกษาข้อมูลวิชาการอย่างละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจลงทุน	3.53	0.73	มาก
2. การลงทุนประกอบอาชีพจะมีการวางแผนและดำเนินการอย่างค่อยเป็น ค่อยไปและระมัดระวัง	3.53	0.67	มาก
3. แสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.60	0.68	มาก
4. เลือกรับสิ่งแปลกใหม่จากภายนอกอย่างระมัดระวัง รู้เท่าทัน และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและครอบครัว	3.54	0.72	มาก
5. คิดว่าในสภาพแวดล้อมปัจจุบันความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิต	3.72	0.74	มาก
6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีการศึกษา ที่สูงขึ้น	3.97	0.79	มาก
7. สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง	3.53	0.81	มาก
8. สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่สร้างตนเองให้มีความก้าวหน้า มั่นคง และยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง	3.64	0.71	มาก
โดยรวม	3.63	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบล เชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุน ให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีการศึกษาที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.79) คิดว่าในสภาพแวดล้อม ปัจจุบันความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.74) สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่สร้างตนเองให้มีความก้าวหน้ามั่นคงและยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.71)

แสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.68) เลือกรับสิ่งแปลกใหม่จากภายนอกอย่างระมัดระวัง รู้เท่าทัน และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง และครอบครัว ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.72) ศึกษาข้อมูลวิชาการอย่างละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจลงทุน ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.73) การลงทุนประกอบอาชีพจะมีการวางแผนและดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและระมัดระวัง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.67) สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ครอบครัวดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและรอบคอบ มีคุณธรรม นำชีวิต	4.14	0.70	มาก
2. ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตและอบรมสมาชิก ในครอบครัวให้มีจิตใจเข้มแข็ง	3.89	0.71	มาก
3. คิดว่าวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจะช่วยส่งเสริมคุณธรรม ให้ครอบครัวมีความสุขได้	3.65	0.72	มาก
4. เมื่อมีการค้าขายหรือแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นดำเนินการอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมา	3.85	0.73	มาก
5. สมาชิกในครอบครัวทำบุญตักบาตรและเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ	3.46	0.82	ปานกลาง
6. แม้มีโอกาสเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นได้สามารถระงับการกระทำนั้น ได้ด้วยตนเอง	3.75	0.80	มาก
7. มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหา และอุปสรรคใด ๆ	3.86	0.76	มาก
8. เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคสามารถใช้สติปัญญาแก้ไขให้สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี	3.70	0.71	มาก
โดยรวม	3.79	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.53)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ครอบครัวดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและรอบคอบ มีคุณธรรมนำชีวิต ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.70) ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตและอบรมสมาชิกในครอบครัวให้มีจิตใจเข้มแข็ง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.71) มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใดๆ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.76) เมื่อมีการค้าขายหรือแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นดำเนินการอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.73) แม้มีโอกาสเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นได้สามารถระงับการกระทำนั้นได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.80) เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคสามารถใช้สติปัญญาแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.71) คิดว่าวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจะช่วยส่งเสริมคุณธรรมให้ครอบครัวมีความสุขได้ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.72) สมาชิกในครอบครัวทำบุญตักบาตรและเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	SS.D.	\bar{X}	SS.D.		
1. ด้านความพอประมาณ	3.87	0.84	3.90	0.66	-.39	.01*
2. ด้านการมีเหตุผล	3.67	0.86	3.69	0.71	-.24	.00*
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	3.73	0.87	3.80	0.81	-.83	.24
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	3.59	0.68	3.61	0.74	-.23	.05*
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	3.86	0.78	3.96	0.66	-1.36	.01*
รวม	3.74	0.78	3.83	0.66	-.75	.02*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	9.43	4	2.36	3.00	0.02*
	ภายในกลุ่ม	282.41	208	0.79	-	-
	รวม	291.84	212	-	-	-
2. ด้านการมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	1.55	4	0.39	0.48	0.75
	ภายในกลุ่ม	292.64	208	0.82	-	-
	รวม	294.19	212	-	-	-
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ระหว่างกลุ่ม	3.93	4	0.98	1.33	0.26
	ภายในกลุ่ม	266.22	208	0.74	-	-
	รวม	270.15	212	-	-	-
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	ระหว่างกลุ่ม	10.71	4	2.68	3.26	0.01*
	ภายในกลุ่ม	294.36	208	0.82	-	-
	รวม	305.07	212	-	-	-
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	5.52	4	1.38	2.44	0.05*
	ภายในกลุ่ม	203.45	208	0.57	-	-
	รวม	208.98	212	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.21	4	0.80	2.59	0.04*
	ภายในกลุ่ม	111.00	208	0.31	-	-
	รวม	114.20	212	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพอประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD. (Least Significant Different)

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านความพอประมาณ

ระดับการศึกษา	I X	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.45	3.55	3.62	3.47	3.58	3.85	3.35
1. ต่ำกว่าประถมศึกษา	3.45	-	-.09	-.42	.15	.04	-.23*	.27*
2. ประถมศึกษา	3.55	-	-	-.25	.21	-.11	-.38	.12*
3. มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	3.62	-	-	-	.31	.25*	-.27	.24*
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	3.42	-	-	-	-	-.04	-.32	.50*
5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3.58	-	-	-	-	-	-.17	-.67
6. ปริญญาตรี	3.85	-	-	-	-	-	-	-.23
7. สูงกว่าปริญญาตรี	3.35	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านความพอประมาณ พบว่า

1. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับปริญญาตรี และแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านเงื่อนไขความรู้

ระดับการศึกษา	X	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.55	3.64	3.71	3.84	3.57	3.56	3.57
1. ต่ำกว่าประถมศึกษา	3.55	-	-.04	.21	-.05	.45	.35*	-.12*
2. ประถมศึกษา	3.64	-	-	-.78	.31	-.04	-.13	.32*
3. มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	3.71	-	-	-	.31	.12	-.31	.24*
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	3.84	-	-	-	-	-.03	-.22	.14*
5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3.57	-	-	-	-	-	-.07	-.23
6. ปริญญาตรี	3.56	-	-	-	-	-	-	-.03
7. สูงกว่าปริญญาตรี	3.57	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านเงื่อนไขความรู้ พบว่า

1. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับปริญญาตรี และแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

ระดับการศึกษา	X	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.59	3.64	3.52	3.57	3.68	3.95	3.97
1. ต่ำกว่าประถมศึกษา	3.59	-	-.04	.04	-.15	.18	.06*	-.14*
2. ประถมศึกษา	3.64	-	-	-.02	.16	-.27	-.12*	-.09*
3. มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	3.52	-	-	-	.24	.12	-.31*	-.03*
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	3.57	-	-	-	-	-.03	-.21	-.25*
5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3.68	-	-	-	-	-	-.08	-.23
6. ปริญญาตรี	3.95	-	-	-	-	-	-	-.12
7. สูงกว่าปริญญาตรี	3.97	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ย การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้านเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า

1. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับปริญญาตรี และแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับแตกต่างกับปริญญาตรี และแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับปริญญาตรี และแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอายุ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.54	3	.27	.33	.72
	ภายในกลุ่ม	291.30	209	.81	-	-
	รวม	291.84	212	-	-	-
2. ด้านการมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	.65	3	.32	.40	.67
	ภายในกลุ่ม	293.55	209	.81	-	-
	รวม	294.19	212	-	-	-
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ระหว่างกลุ่ม	.27	3	.13	.18	.84
	ภายในกลุ่ม	269.88	209	.75	-	-
	รวม	270.15	212	-	-	-
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	ระหว่างกลุ่ม	.43	3	.21	.25	.78
	ภายในกลุ่ม	304.64	209	.84	-	-
	รวม	305.07	212	-	-	-
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.52	3	.26	.45	.64
	ภายในกลุ่ม	208.45	209	.58	-	-
	รวม	208.98	212	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.08	3	.54	1.18	.31
	ภายในกลุ่ม	164.85	209	.46	-	-
	รวม	165.92	212	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอายุต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	8.53	7	.95	1.18	.30
	ภายในกลุ่ม	283.31	205	.80	-	-
	รวม	291.84	212	-	-	-
2. ด้านการมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	17.99	7	2.00	2.56	.01*
	ภายในกลุ่ม	276.21	205	.78	-	-
	รวม	294.19	212	-	-	-
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ระหว่างกลุ่ม	3.31	7	.37	.49	.88
	ภายในกลุ่ม	266.84	205	.75	-	-
	รวม	270.15	212	-	-	-
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	ระหว่างกลุ่ม	9.12	7	1.01	1.21	.29
	ภายในกลุ่ม	295.95	205	.84	-	-
	รวม	305.07	212	-	-	-
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	9.47	7	1.05	1.87	.06
	ภายในกลุ่ม	199.51	205	.56	-	-
	รวม	208.98	212	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	8.53	7	.95	1.18	.30
	ภายในกลุ่ม	283.31	205	.80	-	-
	รวม	291.84	212	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอาชีพต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงคำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามรายได้ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.27	4	.09	.35	.79
	ภายในกลุ่ม	60.79	208	.26	-	-
	รวม	61.06	212	-	-	-
2. ด้านการมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	.05	4	.02	.07	.97
	ภายในกลุ่ม	57.77	208	.25	-	-
	รวม	57.82	212	-	-	-
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ระหว่างกลุ่ม	1.61	4	.54	2.26	.08
	ภายในกลุ่ม	55.30	208	.24	-	-
	รวม	56.91	212	-	-	-
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	ระหว่างกลุ่ม	.57	4	.19	.57	.64
	ภายในกลุ่ม	77.92	208	.33	-	-
	รวม	78.49	212	-	-	-
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.15	4	.05	.42	.74
	ภายในกลุ่ม	27.36	208	.12	-	-
	รวม	27.51	212	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.27	4	.09	.35	.79
	ภายในกลุ่ม	60.79	208	.26	-	-
	รวม	61.06	212	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีรายได้ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงคำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	3.17	2	1.59	5.45	.01*
	ภายในกลุ่ม	23.00	210	.29	-	-
	รวม	26.17	212	-	-	-
2. ด้านการมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	2.08	2	1.04	1.92	.15
	ภายในกลุ่ม	42.88	210	.54	-	-
	รวม	44.96	212	-	-	-
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ระหว่างกลุ่ม	4.32	2	2.16	2.79	.07
	ภายในกลุ่ม	61.28	210	.78	-	-
	รวม	65.60	212	-	-	-
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3.58	2	1.79	2.72	.07
	ภายในกลุ่ม	51.94	210	.66	-	-
	รวม	55.52	212	-	-	-
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.96	2	.48	.39	.68
	ภายในกลุ่ม	95.78	210	1.21	-	-
	รวม	96.74	212	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.17	2	1.09	2.59	.08
	ภายในกลุ่ม	33.18	210	.42	-	-
	รวม	35.35	212	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ที่มีสถานภาพต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านความพอประมาณ	
1.1 ควรรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวัง เช่น จัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน	71
1.2 ควรรู้จักใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ของตนเอง	45
1.3 ควรมีหน่วยงานราชการส่งบุคลากรเข้ามาช่วยดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง	21
1.4 ควรรับฟังเหตุผลของผู้อื่น และแบ่งปันสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้อื่น	15
2. ด้านการมีเหตุผล	
2.1 รู้จักวิเคราะห์สาเหตุและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเข้ามาในชีวิต	21
2.2 ใช้แนวคิดตามหลักของพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางจิตใจ และแก้ไขปัญหา	15
2.3 ควรรู้จักจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนในชีวิต	110
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	
3.1 ควรปฏิบัติตามหลักการ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว	12
3.2 ควรมีความขยัน ซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่ของตนเอง	11
3.3 ควรมีความอดทนและประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย	7
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	
4.1 รู้จักเป็นคนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ	22
4.2 ควรศึกษาเทคโนโลยีที่ทันสมัย	14
4.3 ฝึกฝนทักษะในการทำงานของตนเองให้มีความชำนาญ	8
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	
5.1 การนำหลักคำสอนของพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต	22
5.2 เป็นคนที่รักความถูกต้อง พินิจพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวม	14
5.3 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	12

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำอำเภอมือง จังหวัดยโสธร ดังนี้

1. ด้านความพอประมาณ คือ ควรรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวัง เช่น จัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน ควรรู้จักใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ของตนเอง ควรมีหน่วยงานราชการส่งบุคลากรเข้ามาช่วยดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ควรรับฟังเหตุผลของผู้อื่น และแบ่งปันสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้อื่น

2. ด้านการมีเหตุผล คือ รู้จักวิเคราะห์สาเหตุและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเข้ามาในชีวิต ใช้แนวคิดตามหลักของพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางจิตใจ และแก้ไขปัญหา ควรรู้จักจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนในชีวิต

3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ ควรปฏิบัติตามหลักการ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ควรมีความขยัน ซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมีความอดทนและประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย

4. ด้านเงื่อนไขความรู้ คือ ควรปฏิบัติตามหลักการ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ควรมีความขยัน ซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมีความอดทนและประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย

5. ด้านเงื่อนไขความรู้ คือ รู้จักเป็นคนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ควรศึกษาเทคโนโลยีที่ทันสมัยฝึกฝนทักษะในการทำงานของตนเองให้มีความชำนาญ

6. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม คือ การนำหลักคำสอนของพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นคนที่รักความถูกต้อง พึ่งพิงผลประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 **วัตถุประสงค์ข้อที่ 1** เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลวิจัยพบว่า

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 356 คน ด้านเพศส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 52.58 และชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 47.42

1) ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 36.15 รองลงมา 41 - 50 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 26.29 51 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 24.41 และ 20 - 30 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 13.15

2) ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 37.09 รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 24.88 มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.62 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 9.39 ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.51 ปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 6.57 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 0.94

3) ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 36.63 รองลงมา รับจ้างทั่วไป จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 23 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 22.07 ค้าขาย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 ข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 5.63 และธุรกิจส่วนตัว จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 4.69

4) ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 42.25 รองลงมา มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 40.85

มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 15.49 และรายได้มากกว่า 20,001 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 1.41

5) ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่มีสถานสมรส จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 70.89 รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.31 สถานภาพหม้าย / หย่าร้าง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 7.04 และสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 3.76

5.1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ผลวิจัยพบว่า

5.1.2.1 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอายุที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5.1.2.3 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.4 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอาชีพที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5.1.2.5 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามรายได้ที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5.1.2.6 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามสถานภาพที่ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5.1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร สรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1.3.1 ด้านความพอประมาณ คือ ควรรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวัง เช่น จัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน ควรรู้จักใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ของตนเอง ควรมีหน่วยงานราชการ ส่งบุคลากรเข้ามาช่วยดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ควรรับฟังเหตุผลของผู้อื่น และแบ่งปันสิ่งของ

ที่จำเป็นแก่ผู้อื่น

5.1.3.2 ด้านการมีเหตุผล คือ รู้จักวิเคราะห์สาเหตุและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาเข้ามาในชีวิต ใช้แนวคิดตามหลักของพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางจิตใจ และแก้ไขปัญหา ควรรู้จักจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนในชีวิต

5.1.3.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ ควรปฏิบัติตามหลักการ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของพระเจ้าอยู่หัว ควรมีความขยัน ซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมีความอดทนและประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย

5.1.3.4 ด้านเงื่อนไขความรู้ คือ ควรปฏิบัติตามหลักการ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของพระเจ้าอยู่หัว ควรมีความขยัน ซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมีความอดทนและประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย

5.1.3.5 ด้านเงื่อนไขความรู้ คือ รู้จักเป็นคนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ควรศึกษา เทคโนโลยีที่ทันสมัยฝึกฝนทักษะในการทำงานของตนเองให้มีความชำนาญ

5.1.3.6 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม คือ การนำหลักคำสอนของพุทธศาสนามาเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตเป็นคนที่รักความถูกต้อง พินิจผลประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร อภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สมมติฐานที่ 1 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัย อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงค้ำ ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีพ โดนเน้นการ ที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจให้ประชาชนยึดหลักความพอเหมาะ พอดี มีเหตุผลและความไม่ประมาท โดยส่งเสริมให้สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และผสมผสานการทำเกษตร แบบทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริ การลดต้นทุนในการทำเกษตร เช่น การผลิตปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้เอง การทำเกษตรผสมผสานหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวรัช พุฒพันธ์ (2563, น. 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลตุ่ลาด อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงเกียรติ พงศ์กุลศร (2561, น. 149 - 157) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่าการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

5.2.2 สมมติฐานที่ 2 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพ

5.2.2.1 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีเพศต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในตำบลเชียงคำรู้จักกำลังและขอบเขตความสามารถของตน มีการตัดสินใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงพิจารณาอย่างรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมนำความรู้เสมอมา สอดคล้องกับผลการวิจัย จีรวรรณ นาสมาวา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิธีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนางตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า วิธีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเพศต่างกัน มีวิถีชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2.2 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในตำบลเชียงคำ มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน มั่นคง ยึดหลักความมีเหตุและผลในการทำงานร่วมกับเพื่อน แสวงหาความรู้อยู่เสมอและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมวิกา ขวัญสุวรรณ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา

5.2.2.3 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอายุต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีการแยกแยะ รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบ ตลอดจนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมราวดี อินใหม่ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตาม อายุ

5.2.2.4 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอาชีพต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนแต่ละสาขาอาชีพมีความเร่งรีบในการใช้ชีวิตแตกต่างกันออกไป แต่ยังคงใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล ไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ก่อนลงมือทำ และเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เนตรชนก จ่านองกุล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและการทำงาน พบว่า จำแนกตามอาชีพ มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและการทำงานไม่แตกต่างกัน

5.2.2.5 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีรายได้ต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีรายได้ต่างกัน โดยรวมมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนรู้จักประเมินความสำคัญในการใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือย เลือกลงใจในสิ่งที่จำเป็นกับการดำรงชีพ รู้จักพอประมาณใช้จ่ายตามรายได้ที่ตนเองหามาได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปราโมทย์ มลคล้า และคณะ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้นครอบครัว ในเขตปกครองท้องที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า

ผู้นำครอบครัวที่มีรายได้ของครอบครัว / ปี ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

5.2.2.6 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีสถานภาพต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีสถานภาพต่างกัน โดยรวมมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนได้รับการส่งเสริมจากองค์การบริหารส่วนตำบลเชิงค้ำให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผลมีคุณธรรมนำจิตใจ นอกจากนี้ยังได้รับการถ่ายทอดการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ทุกคนเข้าถึงความรู้และการฝึกภาคปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ โดยประชาชนที่มีเพศ และสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน แต่มีการประยุกต์ใช้ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.3.1.1 ด้านความพอประมาณ ประชาชนควรมีการวางแผนใช้จ่ายในการซื้อเครื่องอุปโภค - บริโภค เลือกซื้อสินค้าที่อยู่ในช่วงลดราคา จัดโปรโมชั่น หรือซื้อในปริมาณมากเพื่อให้ได้ราคาถูก ซื้อตามกำลังของตนเอง

5.3.1.2 ด้านการมีเหตุผล ควรลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นโดยไม่ให้มีผลกระทบใด ๆ เลือกใช้ของที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

5.3.1.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ควรมีการวางแผนในการหารายได้เพิ่มขึ้นด้วยการประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากรายได้หลัก

5.3.1.4 ด้านความรู้ ควรนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีและให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

5.3.1.5 ด้านคุณธรรม ควรพาสมาชิกในครอบครัวทำบุญตักบาตรและเข้าวัด ฟังธรรมอยู่เป็นประจำ เพื่อให้มีจิตใจผ่องใสซึมซับหลักธรรมยึดเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงในชุมชน

5.3.2.2 ควรศึกษาการสร้างการรับรู้แก่ประชาชนด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). *เศรษฐกิจพอเพียง*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- กษิณีภัฏ บุตรมาลา. (2550). *ความเข้าใจของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีต่อทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กิริติ บุญเจือ. (2519). *ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรรยาเกียรติ พงศ์กุลศร. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3. "นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก"*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- จิราภรณ์ สุภิสงห์. (2553, มกราคม - มิถุนายน). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสาร ICT เพื่อพัฒนา การเรียนรู้*, 1(1), 15 - 16.
- จิรวรรณ นาสมา. (2560). *วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านจอมนางตำบลจุมพล อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์. (2546). *กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2525). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุมพร พลรักษ์ เอลิม วงศ์ไพโร และเมธี ธรรมรังสี. (2549). *พระมหากษัตริย์นักพัฒนา*. ฉะเชิงเทรา: ประสานมิตร.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2551). *วิชาการกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา บุคคลและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์ และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2547 - 2551.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). *นวัตกรรมการศึกษาชุด แบบฝึกหัด แบบฝึกเสริมทักษะ เพื่อพัฒนาผู้เรียน และการจัดทำผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- เนตรชนก จำนงกุล. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบล หนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บุญมี แทนแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- บุญชัย จงกลณี. (2550). *สำหรับผู้เห็นปัญหา*. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย.
- บันดดา พงศ์นภาพิไล. (2543). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2531). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.
- ประเวศ ะสี. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปราณี เข็มวงษ์. (2553). *การสร้างแบบวัดคุณลักษณะความพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปราโมทย์ มลกล้า และคณะ. (2553). พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำครอบครัวในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา*, 2(1), 89 – 103.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2554). *ทรรศนะทางการเมืองของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- ปริญานุษ พิบูลสรารุช. (2551). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- พระเทพวิสุทธีเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2529). *แนะแนวจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: ศิริพัสดุ.
- พระธรรมปฎก (ป.อ. ประยุทธ์โต ปยุตโต). (2538). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระมหาอดิสร ธิรสีโล. (2540). *คุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. (2545). *บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พินิจ รัตนกุล. (2515). *ปรัชญา กรุงเทพมหานคร : แผนกปรัชญา คณะศิลปศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวิช พุฒพันธ์. (2562). *การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลคู์ลาดอำเภอรายมุล จังหวัดยโสธร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มณีนรัตน์ กรณ์ทอง. (2554, กันยายน - ธันวาคม). การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 26(3), 57 – 67.

- มัทนา พันทวี. (2549). *แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเปรียบเทียบ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เมธิกา ขวัญสุวรรณ และคณะ. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านอ่าวทราย หมู่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่งนภา นกกล้า. (2556). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความพอเพียงแห่งตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ลัดดา เสนาวงษ์. (2532). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วัชร จุลสำลี. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 ของนักศึกษาปริญญาโท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). *สังคม – วัฒนธรรม ในวิถีการอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ์.
- ศศิพร ปาณิกบุตร. (2544). *ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2551). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2524). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู* (ศึกษา 312). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์อักษรบัณฑิต.
- สมพจน์ วรรณนุช. (2551). *เศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2549). *การเดินทางรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต ฉบับสมบูรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร จำกัด.
- สมเศียร จันทร์หล้า. (2544). *บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). *คู่มือน้ำใจไมตรี ชื่อสัตย์ สุจริตเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพ่อหลวงของเรา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2549). *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง*. เชียงใหม่: มิ่งเมืองนวัตน์ จำกัด.
- สุธรรม ชูสัตย์สกุล. (2547, เมษายน – พฤษภาคม). จริยศาสตร์ของอริสโตเติล : ความดี คือ ความสุข. *วารสารปัญญาจักษ*, 5(30).
- สุภาคย์ อินทองคง. (2549). *ทำความเข้าใจกับความคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. Thai Fund Foundation. สืบค้นจาก <http://www.thaingo.org/cgi-bin/content/content2/show.pl?0357>.
- สุภาพรรณ กลิ่นนาค. (2550). *ศึกษาวิเคราะห์การดำรงชีวิตด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุมาลี สิงห์เกิด. (2553). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- สุวัฒน์ อัสวไชยชาญ. (2555). *ตามรอยพ่อ ก - ฮ : รวม 309 คำที่คนไทยควรรู้ พระราชประวัติพระราชกรณียกิจ พระราชดำริ พระราชดำรัส*. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2560, พฤษภาคม – สิงหาคม). ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 11(25), 88 – 98.
- แสง จันทร์งาม. (2525). *การสอนจริยธรรมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย. (2550, เมษายน – พฤษภาคม). เส้นทางสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม. *ส่งเสริมเทคโนโลยี*, 34(192), 133 - 137.
- โสภณ บัวจันทร์. (2550). *การศึกษาเชิงเปรียบเทียบหลักพุทธเศรษฐศาสตร์กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ. (2562). *ปริบททั่วไปตำบลเชียงใน*. ยโสธร: องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคำ.
- อภิชัย พันธเสน. (2550). *สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. (2549). *สังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัมราวดี อินใหม่ และคณะ. (2560). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2. “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม”*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อุดมพร อมรรธรรม. (2549). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อุบลรัตน์ ขุนทอง. (2550). *ศึกษาเปรียบเทียบหลักสันโดษกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Best, J.W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Taro, Y. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York : Harper and Row Publications.
- Webster, N. (1977). *Dictionary Encyclopedia*. New York: Prentice Hall.
- Wikstrom, S. and Norman, R. (1994). *Knowledge and Value : Anew perspective on Corporate transformation*. Great Britain : T.J. Press (Pad stow) Ltd. Pad stow, Cornwall.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคคล

ส่วนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

นางทิพย์พรรัตน์ แสงพันธ์

นักศึกษาปริญญาตรี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคคล

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าตรงความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. อายุ

2.1 20 - 30 ปี

2.2 31 - 40 ปี

2.3 41 - 50 ปี

2.4 51 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

3.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา

3.2 ประถมศึกษา

3.3 มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

- 3.4 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 - 3.5 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - 3.6 ปริญญาตรี
 - 3.7 สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ
- 4.1 เกษตรกร
 - 4.2 ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ
 - 4.3 ธุรกิจส่วนตัว
 - 4.4 รับจ้างทั่วไป
 - 4.5 ค้าขาย
 - 4.6 พนักงานบริษัทเอกชน
5. รายได้
- 5.1 น้อยกว่า 5,000 บาท / เดือน
 - 5.2 5,001 - 10,000 บาท / เดือน
 - 5.3 10,001 - 20,000 บาท / เดือน
 - 5.4 มากกว่า 20,000 บาท
6. สถานภาพ
- 6.1 โสด
 - 6.2 หม้าย / หย่า
 - 6.3 สมรส
 - 6.4 แยกกันอยู่

ส่วนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือตามความเป็นจริงที่ท่านเข้าใจ ทั้งนี้ ในแต่ละข้อคำถาม ท่านสามารถเลือกได้เพียงหนึ่งระดับคะแนน ที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุด ดังต่อไปนี้

5 หมายความว่า มากที่สุด

4 หมายความว่า มาก

3 หมายความว่า ปานกลาง

2 หมายความว่า น้อย

1 หมายความว่า น้อยที่สุด

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชิงค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับการดำเนินชีวิต				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. ความพอประมาณ					
1.1 มีความยินดีและพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ ในปัจจุบัน					
1.2 คิดว่าการดำเนินชีวิตของไม่เบียดเบียน ตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น					
1.3 มีการวางแผนใช้จ่ายในการซื้อ เครื่องอุปโภค บริโภค					
1.4 คิดว่ารายได้ที่ได้รับหากใช้จ่าย อย่างประหยัดจะทำให้ชีวิตมีความสุข ตามอัตภาพได้					
1.5 คิดว่าค่าครองชีพในปัจจุบันที่สูงขึ้น หากปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงจะทำให้สามารถดำเนินชีวิต ได้ตามปกติ					
1.6 มีแผนการลดรายจ่ายหรือตัดทอน รายจ่ายที่ไม่จำเป็น					
1.7 มีการจัดทำแปลงผักสวนครัวไว้ ในบริเวณบ้านเพื่อลดรายจ่าย ในครอบครัว					

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับการดำเนินชีวิต				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1.8 พยายามพึ่งพาอาศัยตนเองให้มากที่สุด เท่าที่ทำได้					
2. การมีเหตุผล					
2.1 เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคสามารถ แก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ ด้วยการ เหตุผลตามความเป็นจริง					
2.2 การใช้จ่ายในแต่ละครั้งจะพิจารณา ถึงความจำเป็น เหมาะสม อย่างละเอียดรอบคอบทุกครั้ง					
2.3 มีการวางแผนการใช้จ่ายของ ครอบครัวไว้เป็นประจำล่วงหน้า ทุกเดือน					
2.4 สมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติ หลักเศรษฐกิจพอเพียงได้จะทำให้ ครอบครัวมีความสุขและมั่นคง					
2.5 พยายามหลีกเลี่ยงการกู้ยืม เพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ					
2.6 เมื่อมีการค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ท่านสามารถตัดลดรายจ่าย ที่ไม่จำเป็นลงได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ ใด ๆ					
2.7 เมื่อเกิดความเครียด วิตกกังวล หรือไม่สบายใจท่านสามารถ นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาพิจารณาแก้ไขอย่างมีเหตุผล					
2.8 การลด ละ เลิก อบายมุขและ สิ่งเสพติดทุกประเภทจะช่วยให้ชีวิต มีความสุขอย่างพอเพียงได้					

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับการดำเนินชีวิต				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว					
3.1 การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถนำพาครอบครัวผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคได้					
3.2 จะหลีกเลี่ยงการกระทำสิ่งใดที่คิดว่าทำแล้วจะเกิดผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและสมาชิกในชุมชน					
3.3 ครอบครัวดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน อดกลั้น ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค					
3.4 แนะนำให้สมาชิกในครอบครัวหลีกเลี่ยงไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและอบายมุข					
3.5 ครอบครัวดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประหยัด อดออม มัธยัสถ์ไม่ฟุ้งเฟ้อ					
3.6 ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริตต่อสมาชิกในครอบครัวและต่อสมาชิกในชุมชน					
3.7 มีการวางแผนกำหนดค่าใช้จ่าย โดยจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่เป็นประจำ					
3.8 มีการวางแผนในการหารายได้เพิ่มขึ้น ด้วยการประกอบอาชีพเสริม					
4. เงื่อนไขความรู้					
4.1 ศึกษาข้อมูลวิชาการอย่างละเอียด รอบคอบก่อนตัดสินใจลงทุน					
4.2 การลงทุนประกอบอาชีพจะมีการวางแผนและดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและระมัดระวัง					

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับการดำเนินชีวิต				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
4.3 แสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
4.4 เลือกรับสิ่งแปลกใหม่จากภายนอก อย่างระมัดระวัง รู้เท่าทัน และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กับตนเองและครอบครัว					
4.5 คิดว่าในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิต					
4.6 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิก ในครอบครัวและชุมชนมีการศึกษา ที่สูงขึ้น					
4.8 สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ที่มีอยู่แลกเปลี่ยนกับสมาชิก ในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิด ความเข้มแข็ง					
4.9 สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ที่มีอยู่สร้างตนเองให้มีความก้าวหน้า มั่นคงและยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง					
5. เจือปนไขคุณธรรม					
5.1 ครอบครัวดำเนินชีวิตด้วย ความซื่อสัตย์ สุจริตและรอบคอบ มีคุณธรรมนำชีวิต					
5.2 ใช้หลักคำสอนทางศาสนา ในการดำเนินชีวิตและอบรม สมาชิก ในครอบครัวให้มีจิตใจเข้มแข็ง					

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนตำบลเชิงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับการดำเนินชีวิต				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
5.3 คิดว่าวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน จะช่วยส่งเสริมคุณธรรมให้ท่าน และครอบครัวมีความสุขได้					
5.4 เมื่อมีการค้าขายหรือแลกเปลี่ยน กับผู้อื่นได้ดำเนินการอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมา					
5.5 สมาชิกในครอบครัวทำบุญตักบาตร และเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ					
5.6 แม้มีโอกาสเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นได้ ท่านสามารถระงับการกระทำนั้น ได้ด้วยตนเอง					
5.7 มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค ใด ๆ					
5.8 เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคสามารถ ใช้สติปัญญาแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยดี					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเชิงค้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

1. ด้านความพอประมาณ

.....

.....

.....

2. ด้านการมีเหตุผล

.....

.....

.....

3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

.....

.....

.....

4. ด้านเงื่อนไขความรู้

.....

.....

.....

5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
X1	+1	+1	+1	3	1
X2	+1	+1	+1	3	1
X3	+1	+1	+1	3	1
X4	+1	+1	+1	3	1
X5	+1	+1	+1	3	1
X6	+1	+1	+1	3	1
X7	+1	+1	+1	3	1
X8	+1	+1	+1	3	1
X9	+1	+1	+1	3	1
X10	+1	+1	+1	3	1
X11	+1	+1	+1	3	1
X12	+1	+1	+1	3	1
X13	+1	+1	+1	3	1
X14	+1	+1	+1	3	1
X15	+1	+1	+1	3	1
X16	+1	+1	+1	3	1
X17	+1	+1	+1	3	1
X18	+1	+1	+1	3	1
X19	+1	+1	+1	3	1
X20	+1	+1	+1	3	1
X21	+1	+1	+1	3	1
X22	+1	+1	+1	3	1
X23	+1	+1	+1	3	1
X24	+1	+1	+1	3	1
X25	+1	+1	+1	3	1
X26	+1	+1	+1	3	1

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
X27	+1	+1	+1	3	1
X28	+1	+1	+1	3	1
X29	+1	+1	+1	3	1
X30	+1	+1	+1	3	1
X31	+1	+1	+1	3	1
X32	+1	+1	+1	3	1
X33	+1	+1	+1	3	1
X34	+1	+1	+1	3	1
X35	+1	+1	+1	3	1
X36	+1	+1	+1	3	1
X37	+1	+1	+1	3	1
X38	+1	+1	+1	3	1
X39	+1	+1	+1	3	1
X40	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
X1	92.48	240.974	0.583	0.889
X2	92.30	252.062	0.325	0.978
X3	92.30	249.703	0.378	0.886
X4	92.30	254.933	0.259	0.892
X5	92.43	235.276	0.746	0.875
X6	92.15	249.772	0.355	0.893
X7	92.58	242.251	0.459	0.921
X8	92.65	241.669	0.535	0.839
X9	92.63	239.574	0.568	0.879
X10	92.55	241.126	0.493	0.925
X11	92.20	248.779	0.372	0.945
X12	92.05	246.254	0.438	0.832
X13	92.93	239.917	0.592	0.878
X14	92.18	248.199	0.431	0.854
X15	92.48	240.974	0.583	0.878
X16	92.20	246.985	0.467	0.887
X17	92.20	244.626	0.514	0.898
X18	91.95	245.177	0.534	0.887
X19	92.43	235.276	0.746	0.884
X20	92.48	240.974	0.583	0.878
X21	92.30	249.703	0.378	0.886
X22	92.30	254.933	0.259	0.892
X23	92.43	235.276	0.746	0.875
X24	92.15	249.772	0.355	0.893

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
X25	92.58	242.251	0.459	0.921
X26	92.48	240.974	0.583	0.889
X27	92.30	252.062	0.325	0.978
X28	92.30	249.703	0.378	0.886
X29	92.30	254.933	0.259	0.892
X30	92.43	235.276	0.746	0.875
X31	92.15	249.772	0.355	0.893
X32	92.58	242.251	0.459	0.921
X33	92.65	241.669	0.535	0.839
X34	92.63	239.574	0.568	0.879
X35	92.55	241.126	0.493	0.925
X36	92.20	248.779	0.372	0.945
X37	92.05	246.254	0.438	0.832
X38	92.93	239.917	0.592	0.878
X39	92.18	248.199	0.431	0.854
X40	92.48	240.974	0.583	0.878

: Reliability Coefficients, N of Cases = 42, N of Items = 40, Alpha = .890

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ๐๑๖/๒๕๖๓

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล สมไชย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางทิพย์รัตน์ แสงพันธ์ รหัสประจำตัว ๖๐๘๒๖๒๐๙๐๒๐๓ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”
เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทร. ๗๓๑

ที่ รศรป. ๖ ๐๑๗/๒๕๖๓

วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ

ด้วย นางทิพย์รัตน์ แสงพันธ์ รหัสประจำตัว ๖๐๘๒๖๒๐๙๐๒๐๓ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”
เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

ในการนี้ ทางคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียน
เชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา
ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทร. ๗๓๑

ที่ รศรป. ว ๐๑๘/๒๕๖๓

วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี

ด้วย นางทิพย์รัตน์ แสงพันธ์ รหัสประจำตัว ๖๐๘๒๖๒๐๙๐๒๐๓ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลเชียงคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”
เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

ในการนี้ ทางคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียน
เชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ	☒	ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
	☐	ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
	☐	ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
	☐	อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา
ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ทิพย์พรรัตน์ แสงพันธ์, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคนาภูมิ. (2563). การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลเขื่องคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Symposium) ครั้งที่ 12. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางทิพย์พรรัตน์ แสงพันธ์
วันเกิด 9 เมษายน 2523
สถานที่เกิด เลขที่ 25 หมู่ 2 ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 34170
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 553 / 20 ถนนวิหะชะรังค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 35000
สถานที่ทำงาน สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดยโสธร
ตำแหน่ง นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นปฏิบัติการ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2563 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY